Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

[LE]TO—YEAR XXIV. Cena lista je $6.00 Entered as second-class matter January 23, 1918, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., sobota, 24. januarja (January 24), 1931. Subscription $6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 20

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

[B]lacklidge-Litsingerjev švindlerski škandal

[Pol]itika, sleparija, zarota, tatvi[n]a, junak in junakinja — ka[k]or v detektivskih romanih

[C]hicago. — Afera zvezne dav[čne] kolektorice Myrtle T. Black[lidg]ejeve in predsednika okraj[nega] pregledovalnega odbora Ed[war]da R. Litsingerja narašča v [senz]acijo prve vrste. Čikaško žol[to] časopisje ima pravo "ohcet" [s t]o afero in posveča ji po več [str]ani prostora. Cela stvar ima [pol]itično ozadje in nemalo malih [in] velikih voditeljev Deneenove [rep]ublikanske frakcije obliva [zar]ja polt. Myrtle Blacklidge je [rep]ublikanska politikantinja in [pr]isto je Litsinger, ki je v letu [19]27 kandidiral za čikaškega žu[pan]a in ki zdaj agitira za župan[ske]ga kandidata Alberta.

Začetek afere je bil zadnjo [ne]do zvečer v Springfieldu. Myr[tle] — ženska je vdova — je bila [ne]kaj po nekih političnih oprav[kih] in prišla je v dotiko s tremi [mo]škimi, od katerih — tako ona [prav]i — je dva poznala kot prija[telj]a svojega pokojnega soproga [a] tretji ji je bil od njiju pred[stav]ljen kot "gentleman" po i[me]nu Reynolds. S trojico se je [po]dala v St. Nichols hotelu in [po]vabili so jo, naj igra z njimi [...]o (neka stara igra na karte). [Po]zvala se je in pri igri je imela [sr]ečo", da je dobila $207,000 [na] papirju. Brez malega ves ta [den]ar je izgubil Reynolds. Myr[tle] je stavila na čeke; gotovine [ni] imela dosti. Ko so zaključili [igr]o, so ji "gentlemani" poveda[li], da ne plačajo dobitka takoj, [ak]ž pa potem, ko ona pokaže [$5]0,000 v gotovini. Kajti lahko [bi] se bilo zgodilo, da je ona iz[gu]bila in s čim bi plačala? Mrs. [Bla]cklidge je iskala denar v [Sp]ringfieldu pri vseh znanih po[liti]kih svoje stranke in pri ban[kir]jih, toda zaman; telefonirala [je] v Chicago in brez uspeha. Na[to] je šla osebno v Chicago in [vp]rašala pri par bankirjih za [p]osojilo $50,000 za 24 ur". Nič [ni] bilo. Neki bankir ji je rekel, [da] največ, kar ji more dati v go[tov]ini, je $10,000. Končno se je [ob]ekla k prijatelju Litsingerju [in] ga rotila, naj ji hitro posodi [za] 24 ur" $50,000, katere mu [dru]ge drugi dan in izplača mu [$5]0,000 "komišna". Litsinger se [je] polakomnil lepega "komišna". [Ker] je žensko dobro poznal kot [zve]zno kolektorico, ki ima opra[vit]i z milijoni dolarjev in o nje[ni] poštenosti ni imel dvoma. Dal [ji] je ček, katerega je zmenjala v [ba]nkovce po $500 in $1000 in na[to] se je hitro odpeljala nazaj v [Sp]ringfield. Litsingerjev sin [j]e šel jo je spremil.

[T]rojica švindlerjev jo je čaka[la]. Ko je pokazala denar, so jo [na]pada povabili, naj igra dalje, [ker] ima srečo! Potem ji izplača[jo] celo vsoto. Res je igrala in [pr]alu — zaigrala vės prejšnji [do]bitek na papirju in vseh izpo[sod]enih petdeset tisočakov. To[da] se "gentlemani" niso špasali [in] misteriozni Reynolds ni hotel [ni]č več izgubiti! Končno se je [tro]jica uljudno poslovila in izgi[nil]a.

To je njena povest. Zraven je [pri]dodala, da je bil mladi Litsin[ger] z njo pri igri in ji celo po[ma]gal pri stavah. Litsingerjeva [po]vest pa je drugačna. Ko mu je [sin] prinesel vest, kaj se je zgo[dil]o, je naravnost zdivjal. Dočim [My]rtle trdi ,da je bil mladi Lit[sin]ger ves čas zraven, fant to ta[ji] in pravi, da ni nič vedel, kaj [se] je godilo v zaprti sobi, kjer [so] se vršile "važne transakcije" [kot] mu je rekla ona. Litsinger [je] takoj zagnal krik o sleparij in [tat]vini in zagrozil je Blacklidge[jev]i z aretacijo. Njegovo mnen[je] je, da so žensko dobili v roke [nje]govi politični nasprotniki in [upo]rabili vso to lumparijo z name[nom], da njega politično in finan[čno] uniči jo.

Myrtle pa zdaj misli, da je [bil E]rda Litsinger v kaki zvezi z "gentlemani" v Springfieldu in hoče njo uničiti. Obdolžitve in protiobdolžitve kar švigajo sem in tja.

Zvezna vlada je tudi slišala o lepi aferi in odredila preiskavo v uradu davčne kolektorice. Njene knjige so našli v redu, toda afera z Lintsigerjem še ni v redu. Byrtle Blacklidge je nedvomno zaigrala tudi svojo službo in politično karijero in karijero marsikoga drugega — premeteni springfieldski "gentlemani" se pa smejejo nekje na varnem.

Sovjeti potrebujejo dva milijona delavcev

Največje pomanjkanje delavcev v zgodovini Rusije

Moskva, 23. jan. — Medtem, ko ves zunanji svet trpi na brezposelnosti, ima Rusija danes največje pomanjkanje delavcev v svoji zgodovini. Delavce iščejo povsod in oglaša se klic: "Samo oni, ki hočejo delati, bodo jedli in kdor ne dela, ne sme jesti!"

Danes je uposlenih poldrugi milijon delavcev več kot pred enim letom, a še primanjkuje najmanj dva milijona delavcev za izvedbo letošnje porcije petletnega industrializacijskega načrta.

Francoska vlada spet strmoglavljena

Zbornica ji je dala nezaupnico, ko je vlada hotela stabilizirati visoko ceno pšenici

Pariz, 23. jan. — Nova francoska vlada, ki je bila stara pet in pol tedna in kateri je načeloval Theodore Steeg, je bila včeraj strmoglavljena v zbornici z večino desetih glasov. Parlament ji je dal nezaupnico z 298 proti 283 glasovom, ko je novi poljedelski minister zahteval, da zbornica odobri načrt vlade za stabiliziranje cene pšenici. Zahteva je takoj izzvala ostro opozicijo levice in centruma. Poslanci so očitali vladi, da bi rada ustilila visoko ceno dveh dolarjev za bušelj, medtem ko se pšenica prodaja v Ameriki in Kanadi po 80 centov.

Čim je bila nezaupnica odglasovana, je Steeg podal ostavko vlade in predsednik Doumergue jo je sprejel. Zdaj iščejo novo vlado.

Panika med Rumunci, ko so prvič videli film

Bukurešta, 23. jan. — V rumunski vasi Georovesti so sinoči predvajali prvi film. Vsi prebivalci — može, žene in otroci — so bili zbrani v dvorani, ko se je na platnu posvetila prva slika. Pokazala se je lokomotiva, ki je drvela proti gledalcem. Kmetje, ki niso še nikdar videli kaj takega, so zatulili strahu in začeli bežati iz dvorane misleč, da lokomotiva skoči s platna na nje. V splošni paniki je bilo 12 otrok in žensk pogaženih in ranjenih.

Družba išče stavkokaze

Elizabethton, Tenn. — Tekstilni delavci v Elizabethonu, ki jih je dala Bemberg Glanzstoff Co. na črno listo, ker so zastavkali pred dvema letoma, so bili povabljeni, naj gredo stavkokazit v Danville, Va., kjer je v teku stavka tekstilcev že več mesecev. Nemški lastniki tekstilne tovarne v Elizabethonu ne marajo uposliti teh delavcev in svoje delavnice polnijo z delavci, ki prihajajo iz drugih krajev.

Zapostavljanje zamorcev

New York. — Tukajšnja podružnica Zveze za napredek zamorskega ljudstva protestira proti zapostavljanju zamorcev pri razdeljevanju mestne in državne podpore brezposelnim.

GONJA PROTI RADIKALNEMU ČASOPISJU

Zvezni department odklonil poštne privilegije trem komunističnim listom

New York. — (FP) — Odkar je na čelu zveznega poštnega departmenta W. Brown, je pričela gonja proti radikalnemu časopisju, ki spominja na dobo vojne histerije, ko je temu departmentu načeloval Burleson.

Brown je odrekel poštne privilegije trem komunističnim listom: 'Young Worker', 'Young Pioneer' in 'Tida Obrera', kot poroča Mednarodna delavska obramba. Ti listi se bodo bojevali za svoje pravice in zahtevajo od poštnega departmenta, naj predloži definitivne in specifične obdolžitve, zakaj jim je bil odvzet poštni privilegij. Pričele so se širiti govorice, da bo poštni department podvzel slično akcijo tudi proti drugim radikalnim časopisom.

Mednarodna delavska obramba poroča, da je v prošlem letu imela 1,908 slučajev, v katerih je branila civilne svoboščine. Večina teh je bilo v južnih državah, kjer so tekstilni in drugi magnati vodili veliko kampanjo proti radikalnim organizatorjem.

Novi izgredi v Madridu

Madrid, 23. jan. — Dijaki na madridski univerzi so včeraj napovedali generalno stavko radi persekucij republikanskega dijaštva po zadnjih rebelnih izbruhih v Španiji. Nekaj ur po tej napovedi so bili v Madridu spopadi med republikanskimi in monarhističnimi dijaki in vmes je posegla policija. Več oseb je bilo ranjenih.

Nasprotniki sovjetske trgovine poraženi

Angleški trgovinski minister pobil trditve, da uvoz ruske pšenice škoduje trgovini

London. — (FP) — V spodnji zbornici parlamenta so doživeli tisti, ki so trdili, da uvoz ruskih produktov, posebno pšenice, občuten poraz, ko je bila dana zadevna resolucija na glasovanje.

Resolucijo je predložil konservativec R. Gault, ki je zahteval, da vlada prepove "dumping" ruske pšenice, češ da je produkt suženjskega in prisilnega dela.

Donald McLean je dejal, da cena ruski pšenici ni nič nižja od one, ki prihaja v Anglijo iz Argentine, Avstralije, Kanade in Združenih držav. Njemu se je pridružil tudi trgovinski minister, ki je zanikal trditve, da uvoz ruske pšenice škoduje Angliji.

Resolucija je bila pri glasovanju poražena z 224 proti 139 glasovom.

Imigracija padla na najnižjo točko

Washington, D. C. — Naseljevanje v Združene države je meseca decembra padlo na najnižjo točko v zadnjih sto letih. Kakor poroča naseljenski komisar Harry Hull, je prišlo nekaj čez 5000 imigrantov. Drugo najnižje število je bilo leta 1918.

Novo streljanje na meji Italije in Jugoslavije

Gorica, Italija, 23. jan. — Včeraj je bilo izmenjanih več strelov med italijansko obmejno stražo in neznanimi osebami pri Plezzu. Poročilo ne omenja, da je bil kdo zadet.

Potres ubil 18 Javancev

Batavia, Java, 23. jan. — Osemnajst oseb je bilo ubitih in 40 ranjenih med potresnim sunkom na centralni Javi. Stotine hiš je bilo uničenih.

Otroci v Pittsburghu stradajo

Dobrodelne organizacije svarijo mestno vlado

Pittsburgh, Pa. — (FP) — Na tisoče otrok v Pittsburghu, katere se je dosedaj vzdrževalo potom podpore iz mestnega aklada, bo moralo stradati, ker je mestni kontrolor odredil, da se podpora več ne izplačuje iz mestne blagajne. Dobrodelne organizacije protestirajo proti odredbi in svarijo mestno vlado pred resnimi posledicami.

Sodi se, da je v Pittsburghu in okolici več kot 160,000 brezposelnih. Najmanj 20,000 družin se nahaja v občutnem pomanjkanju. Mestna vlada je izdala za podpore tem družinam približno dvatisoč dolarjev na dan in ta podpora je sedaj ustavljena.

"Našli smo na tisoče podhranjenih otrok, ki ne morejo pohajati šole radi pomanjkanja topie obleke in obuval," je dejal načelnik neke dobrodelne organizacije županu. "Mesto mora nadaljevati z odpomočno akcijo in dobiti mora denarja kjerkoli že. V obratnem slučaju se mora pripraviti na izgrede, kajti tudi potrpežljivost ima svoje meje."

Mesto Pittsburgh kontrolira Andrew Mellon, zakladniški tajnik v Hooverjevem kabinetu in večkratni milijonar.

Governer priporoča odpomoč brezposelnim

Njegov program uključuje med drugim konstrukcijo državnih cest

Minneapolis, Minn. — (FP) — Novi governer države Minnesote Floyd Olson je predložil državni zbornici program za odpomoč brezposelnim in farmarjem, ki vsebuje več važnih točk. Olson je bil izvoljen na platformi farmar-laboritske stranke.

Državno legislaturo kontrolirajo pristaši republikanske in demokratske stranke, toda Olson se nadeja, da bo radi industrijske depresije lahko prisilil nazadnjake, da bodo podpirali njegov program. Njegov namen je razrešiti farmarje davčnega bremena in ga naložiti na rame onih, ki imajo visoke dohodke. Kostrukcija državnih cest in poslopij je del programa za omiljenje brezposelnosti v njegovi državi. Za delavce, ki bodo uposleni pri državnih delih, priporoča unijske mezde.

Olson se je nadalje izrekel za odpoklic zakona o cenzuri časopisja, za starostno pokojnino, proti uničevanju prirodnega bogastva in za razvoj vodnih sil.

Rop Union postaje je bil izmišljen

Chicago. — Vest pred nekaj dnevi, da je en sam ropar prišel zgodaj zjutraj v oddelek blagajne na Union kolodvoru in odnesel $10,000, potem ko je nameščenca Hobarta E. Smitha zaprl v jekleno shrambo, je bila izmišljotina. Smith je v četrtek priznal pred privatnimi detektivi železniške družbe, da je on vzel denar in si izmislil povest o ropu. Priznal je tudi, da je vsled denarnih špekulacij in igranja zabredel v dolgove, katere je hotel odplačati s tatvino. Ukradel je $11,000. Od te vsote je potrošil $315, drugo so pa našli v njegovem stanovanju.

Kvas v Ženevi glede razoroževanja

Ženeva, 23. jan. — Svet Lige narodov se ne more zediniti glede datuma in predsednika razorožitvene konference. Anglija in Francija predlagata, da se konferenca vrši prihodnje leto in da dr. Beneš predseduje, Nemčija in Italija pa sta proti temu. — Afera nemške manjšine na Poljskem tudi ni še rešena in zdaj mora Liga obravnavati tudi afero suženjskega delavstva v Liberiji.

NAČRT ZA ODPRAVO SUŽENJSTVA V LIBERIJI

Buell pravi, da so inozemski kapitalisti odgovorni za položaj

Washington, D. C. — (FP) — Raymond Leslie Buell, direktor Foreign Policy asociacije, čigar preiskava razmer v tropični Afriki je v glavnem povzročila, da je državni tajnik Stimson naslovil ostro noto vladi Liberije, naj odpravi suženjstvo v svojih mejah, je podal načrt, ki naj bi ljudstvu te republike prinesel emancipacijo.

Buell pravi, da so inozemski kapitalisti s pomočjo nekompetentne vlade v Liberiji odgovorni za grozen položaj v tej zamorski republiki. Sugestira, naj vlada Združenih držav kooperira z Ligo narodov pri programu rehabilitacije. Ameriška vlada je sodelovala z Ligo narodov, da je bila poslana preiskovalna komisija v Liberijo, čije poročilo je povzročilo, da je državni tajnik Stimson poslal ultimat liberijski vladi.

Rekonstrukcijski program, pravi Buell, zahteva, da Harvey Firestone, ameriški magnat in lastnik velikih plantaž kavčuga v Liberiji, omeji število delavcev na 10,000. Firestone je nedavno naznanil, da bo uposlil 300,000 zamorcev na svojih plantažah, ki obsegajo milijon akrov zemlje. Poleg tega morajo Združene države izročiti svojo kontrolo nad Liberijo v roke mednarodnim avtoritetam, ki bodo sponsorirale nov program za znižanje narodnega dolga v Liberiji, zvišale narodne dohodke, uvedle sanitarne in druge reforme ter napravile deželo varno za civilizirane ljudi.

Machado pripravljen na potlačitev revolte

New York. — Poročila, ki so dospela sem s Kube, govorijo, da je diktator Machado ukazal policiji in vojaštvu, naj rabi puške in drugo orožje brez vsakega obotavljanja in brez ovira na spol in starost proti vsem skupinah, ki se zbirajo pred njegovo palačo ali na drugih prominentnih krajih mesta. Ta vest dokazuje, da se je bati resnih izbruhov revolte na Kubi.

Kako mesto pomaga brezposelnim

Asbury, N. J. — Brezposelni delavci, ki so prosili mestno vlado, naj jim preskrbi delo, da bodo lahko vzdrževali svoje družine, so bili uposleni pri čiščenju cest in ulic in mestna uprava jim plačuje dva dolarja na dan.

Spor med unijo in tovarnarji poravnan

New York. — Priprave za sodnijski proces radi tožbe, ki jo je vložila Brooklyn Ladies Garment Manufacturers asociacija proti International Ladies Garment Workers uniji, so bile ustavljene, ker se je sporna zadeva poravnala mirnim potom in izven sodišča med zastopniki obeh strank.

Izplačane mezde po šestih letih

Fall River, Mass. — Po šestletni bitki je sodišče končno odločilo, da se 64 delavcem izplačajo mezde, katere je dolgovala neka tekstilna družba, ki je propadla. Delničarji propadle družbe so vztrajali, da morajo biti oni prvi pri deležih prodanega zemljišča, toda sodišče je odločilo v prid delavcem.

Nemški pisatelj poziva na boj proti fašizmu

Berlin, 23. jan. — Leon Feuchtwanger, znani novelist in dramatik, je objavil apel na vse intelektualce v Nemčiji, naj organizirajo enotno fronto proti fašizmu, ki ga on karakterizira z organiziranim barbarizmom.

Policija navalila na brezposelne

V spopadu so bili ranjeni tudi štirje policaji

New York. — (FP) — Svet brezposelnih je organiziral pohod do mestne hiše in demonstracije bi najbrž potekle mirno, ako ne bi bil neki policaj potegnil F. G. Biedenkappa z odra, ko je govoril brezposelnim. To je povzročilo bitko, v kateri je bilo več delavcev in štirje policaji ranjeni.

Ko se je policaj na konju zapodil v množico, kjer je bilo tudi večje število njegovih tovarišev, je podrl nekega policaja, ki je tako prišel pod konjska kopita. Prejel je tako težke poškodbe, da so ga morali odpeljati v bolnišnico.

Delegacija brezposelnih je prišla v mestno hišo in sprejel jo je županov namestnik W. R. Kerrigan. Kerrigan je delegacijo zagotovil, da bo mestna vlada skušala ublažiti zakon o evikcijah in odpraviti privatne posredovalnice za delo. Ko je neki član delegacije omenil, da v sovjetski Rusiji ni brezposelnosti, se je Kerrigan razjezil in dejal, da on plača vozne stroške za vse člane delegacije, če hočejo odpotovati v Rusijo.

Pohod brezposelnih se je vršil v redu, dokler ni policija navalila na množico.

Preiskava glede nesreče v tunelu

Inženirji obdolženi zanemarjenja dolžnosti

San Francisco, Cal. — V teku je preiskava glede pogostih nesreč, ki so se pripetile pri gradnji podzemskih vodovodnih naprav za mesto San Francisco. Pri tem delu je bilo ubitih že večje število delavcev. Nedavno je podsutba zajela 20 delavcev v tunelu in vzelo je več dni, da so jih spravili na površje. Hrano in zrak so dobivali skozi železno cev, kar jih je ohranilo pri življenju.

Predsednik državnega stavbinskega sveta Frank MacDonald obdolžuje inženirje zanemarjanja dolžnosti. Inženirji so dobro vedeli, da so bile lesene opore v prostoru, kjer se je pripetila podsutba, prešibke, da bi vzdržale težo, a so vzlic temu prisilili delavce, da so morali delati v nevarnem prostoru.

Glede prejšnjih nesreč je bila tudi uvedena preiskava, ki pa ni prinesla nobenih rezultatov.

Gandi bo izpuščen?

Delhi, Indija, 23. jan. — Danes poročajo, da je viceroj Irwin sklenil izpustiti iz zapora nacionalističnega voditelja in "svetnika" Gandija. Vse je že pripravljeno, samo podrobnosti, kako odpeljati Gandija iz Pune, da ne bo nikakršnih demonstracij, še niso aranžirane.

Zniževanje mezd

Atlanta, Ga. — City Ice Delivery Co. je zdaj že tretjič v prošlih šestih mesecih znižala mezde svojim delavcem. Znižanju mezd so sledile tudi odslovitve. Delavci morajo delati sedaj dvanajst ur na dan, za kar prejemajo $2.25.

Peki se organizirajo

St. Louis, Mo. — Organizatorična kampanja med pekovskimi delavci v St. Louisu je bila uspešna. Posrečilo se je organiziranje pekovskih delavcev celo v pekarnah Ward's Bakery Co., ki je poznana kot največja sovražnica unijskega delavstva.

Ruski parnik utonil; 50 mrtvih

London, 23. jan. — Z Dunaja poročajo, da je med silnim viharjem na Črnem morju utonil sovjetski parnik "Javarija" in 36 mornarjev ter 14 potnikov je izgubilo življenje.

DELAVSKI VODITELJI SE BOJE INTERVENCIJE

Tako se razume izjava Kubanske delavske federacije

Washington, D. C. — (FP) — Eksekutiva Kubanske delavske federacije (desničarska organizacija), katero tvorijo uradniki železniških, pristaniščnih in stavbinskih unij, je izdala proglas, ki je bil poslan tudi Panameriški delavski federaciji. V proglasu izjavljajo, da nasprotujejo revolucionarnemu gibanju, ki skuša strmoglaviti Machadovo diktaturo. Pravijo, da so bile delavske unije deležne nekaterih pridobitev pod Machadovim režimom, čeprav ga ne odobravajo. Na drugi strani pa izražajo bojazen pred intervencijo Združenih držav, ki bi gotovo prišla z nasilnim strmoglavljenjem Machadove diktature.

Ta izjava je bila priobčena v časopisju, ki je pod strogo cenzuro, kar dokazuje, da se voditelji unij ne upajo izjaviti proti Machadovemu režimu, ker se boje posledic, ki bi lahko nastale, kajti na otoku je proglašen preki sod in vlada izvaja terorizem.

Značilno je tudi dejstvo, da je Kubanska delavska konfederacija, ki vodi boj proti konservativcem v delavskem gibanju, izdala v istem času oklic na delavce, naj se zanašajo sami nase v boju za izboljšanje svojega položaja. V pozivu svari delavce, naj ne pričakujejo ničesar od delavskih voditeljev, ki se družijo z politiki, ki imajo vodilno besedo v vladi. Ti ne bodo nikdar rešili delavcev iz suženjstva in revščine, kamor jih je pahnil Machadov režim, ki ga podpirajo ameriški bankirji in sladkorni magnati.

Plesalka Ana Pavlova umrla

Haag, Holandija, 23. jan. — Ana Pavlova, ki je bila smatrana za največjo balerino na svetu, je včeraj umrla za špansko influenco. Bolna je bila tri dni. Njen dom je bil v Parizu in njen mož je bil Francoz Victor d'Andre. Pavlova je debutirala v letu 1897 v Petrogradu in leta 1910 je prišla prvič v Ameriko, katero je potem še večkrat posetila. Stara je bila 46 let.

Napredek delavske banke

New York. — Federation Bank & Trust Co., ki so jo ustanovile narodne in krajevne delavske unije in federacije, je povečala svoj rezervni sklad in nerazdeljen dobiček za $54,000 v prošlem letu. Prebitek v tem skladu znaša sedaj $736,534, kot poroča njen predsednik Peter J. Brady. Institucija se nahaja v dobrem stanju in je imela ob koncu leta vlog v vsoti $18,000,000.

Zamorci izrekajo simpatije prebivalstvu na Kubi

New York. — Direktorji Narodne asociacije za napredek zamorskega ljudstva so na svojem zborovanju soglasno sprejeli resolucijo, v kateri izražajo globoko sočutje kubanskemu ljudstvu v njihovem boju za odpravo strahovlade, ki jo izvaja nad njim Machadova diktatura.

Desetodstotno znižanje mezde v Avstraliji

Melbourne, 23. jan. — Državno razsodišče je odločilo, da se z 2. februarjem znižajo bazične mezde po vsej Avstraliji za 10 odstotkov. Odlok je nazvan nujnostni ukrep za pobijanje ekonomske depresije.

Pet angleških rudarjev ubitih

London, 23. jan. — Pri včerajšnji eksploziji v premogovniku v Chrystonu je bilo pet rudarjev ubitih in več ranjenih.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina: za Združene države (izven Chicago) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi se ne vračajo.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts will not be returned.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA
2657-59 South Lawndale Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju, na primer (Dec. 31-00), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Zmeda v Washingtonu

Nekaka Wickershamova komisija, ki je bila osemnajst mesecev na delu, da dožene, kaj je krivo, da je uveljavljanje prohibicije skrahiralo, je dokončala delo in sporočila Hooverju rezultat svojega dela.

Rezultat? Konfuzija! Komisija se je razcepila v tri frakcije in vse tri frakcije se strinjajo v nečem in ne strinjajo v drugem; vseh enajst članov komisije se ni moglo zediniti niti v eni stvari, razen v tem, da prohibicija še ni izvedena. Ko pa so složno zaključili, da je prohibicija do danes fiasko, se je del komisije izrekel, da se fiasko nadaljuje in nadalje požira milijone dolarjev in stotine življenj. Drugi del se je izrekel za izpremembo amendmenta in tretji del za odpravo istega. Štirje člani komisije so proti vsaki odpravi ali izpremembi osemnajstega amendmenta, kljub temu so se pridružili sugestiji ostalih komisarjev, kako bi bilo mogoče izpremeniti amendment . . .

Kakor je komisija vsa zmedena in kakor so zmedeni njeni zaključki, tako je zmeden tudi prezident Hoover in ves oficielni Washington. Nihče ne ve, kje stoji in kaj hoče. Krah svete prohibicije je vsem zmešal pamet.

In ljudstvo? Ljudstvo, ki že enajst let gleda to blaznost in plačuje težke račune, je edino, ki polagoma prihaja k treznosti. To je pokazalo pri zadnjih volitvah v Illinoisu in povsod, kjer je bilo vprašanje prohibicije direktno na splošnem glasovanju. Ljudstvo — delavci, farmarji in mali biznismani — sovraži hinavsko prohibicijo, ki je stvorila ogromne izdatke za davkoplačevalce, škandalozno butlegarsko obrt s svojimi zločinskimi gangami, splošno korupcijo po mestih in deželi ter nesramno zakrivanje važnih ljudskih problemov z "mokraškimi" in "suhaškimi" maskami.

Zmeda bo še večja, kadar se razkačeno ljudstvo dvigne nekega bližnjega dne in enkrat za vselej pomete s prohibicijskim nestvorom. Zmeda v krogih onih hinavcev, ki pod krokodilsko kožo prohibicije skrivajo svoje idiotstvo in izkoriščanje ljudstva. Zmeda Wickershamove komisije je novo znamenje na steni.

Poročila o "velikem uposlevanju" delavcev so prenehala v časopisih. Kaj se je zgodilo? Ali so že vsi brezposelni delavci uposleni? Ali pa so vsi nanovo uposleni spet na cesti? Papa Green bi moral pojasniti.

Dr. Hornell Hart, profesor v Bryn Mawr kolegiju, je te dni predaval nekemu ženskemu klubu v Chicagu o pogojih sreče v zakonu. Med drugim je rekel: "Mož in žena se morata potruditi za duhovno (spiritual) popolnost. Obenem se morata potruditi, da uganeta, kaj je duhovna popolnost."

Dober recept sreče! Dokler bosta ugibala, kaj je to, lahko doživita med ugibanjem zlato poroko in umreta v visoki starosti . . . Recept je dober, ampak le za one dvojice, ki v ameriškem (ameriškem je pravilno!) jeziku spadajo med "dumbbells".

Preklicani senat ne da miru. Ko je odglasoval za petindvajset milijonov dolarjev iz federalne blagajne za živila stradajočim farmarjem, je sprejel predlog, da mora zvezna vlada odstopiti dvajset milijonov bušljev pšenice, jo zmleti v moko in speči kruh, ki se razdeli med stradajoče.

Kaj je s senatom? Kongresnik Fish bi moral pogledati, kaj se godi prav pred njegovim dolgim nosom. Ali ni senat nevaren ameriškim institucijam? Ako je, ga bo treba deportirati v Rusijo . . .

Ameriška vlada namerava posoditi Kitajski dvesto milijonov unč srebra za dobo petdesetih let, kakor poročajo. Kitajci pa se bodo obvezali, da porabijo to srebro za gradnjo industrij in železnic in ves material za to gradnjo morajo kupiti v Združenih državah.

Danes, ko se puntajo Nikaragvičani in evropski kolonijalci nekaj godrnjajo, bo Kitajska še najboljša kolonija.

Glasovi iz naselbin

Svobodna beseda članov S. N. P. J.

O farmi SNPJ

Imperial, Pa. — Pred par dnevi sem čital dopis v Prosveti sobrata Louis Kužnika, ki pravi med drugim, da se popolnoma z vsem ne strinja z menoj glede farm JBF. V prvi vrsti si je sobrat Kužnik napačno stvar tolmačil, oziroma razumel. Jaz sem mislil in imel namen povedati, da bi bile naše ideje in nameni zelo dobro napravljeni, če bi naše federacije kupile farme. Nisem mislil, da bi jih SNPJ kupila. Rekel sem le, da bi lahko bile pod okriljem SNPJ.

Kakor je pa razvidno iz druge konference JBF, je pa cela stvar vse nekako drugačna. Če bi se res združile naše oziroma jugoslovanske jednote v eno močno drevo, bi pa cela stvar bila drugačna. Po mojem mnenju bi bilo možno in je stvar izvedljiva še posebno, če bi res prišlo do združenja. Če bi slučajno ne prišlo, je izvedljivo tudi samo pri eni jednoti. Zakaj je švedska organizacija napredovala s farmo v 18 letih za celih 230 do 270 tisoč, in to še z izboljšanjem posestva za celih 90 tisoč.

Resnica je, da so illinoiski kraji med najboljšimi za farmarstvo. Jaz nisem rekel, da bi v Illinoisu ne smelo biti federacijske farme. To bi bilo nekaj izrednega, če bi se tudi tam zanimali rojaki za farme, ker je zemlja bolj produktivna in dobičkanosna. Vsi ne moremo v Illinois in tam živeti, zato si moramo tudi tukaj umisliti kaj sličnega.

Tukaj na vzhodu, posebno v Penni., ni zemlja tako produktivna kakor je v nekaterih državah na zapadu. Tukaj bi lahko redili živino, posebno kokoši, ker se že itak mora uvažati klaja. Tukaj v bližini so nekatere farme, ki so dobre in produktivne in vredne na tisoče dolarjev. Na njih se preživlja tudi mnogo ljudi posebno poleti, ker so plačani od gospodarjev, ki nikdar ne delajo na farmah, njihove knjige pa izkazujejo dobiček celo v teh slabih časih. Seveda zaposlenih je tudi par takih ljudi, ki razumejo farmarstvo.

V dobrih časih nam ni treba po farmah garati dolgih ur, ker je boljšega dela na razpolago povsod. Po mojem mnenju je sedaj zrel čas pričeti na farmah, ker ni nobenega dela drugod, tudi če bi ga hotel kupiti. Delavske razmere se ne bodo zboljšale v toliko kot so bile pred par leti. Rajši pričakujmo še slabših. Če bomo čakali boljših razmer, se bomo gotovo prevarali. Nekaj se bodo izboljšale za mladino, ne pa za stare in onemogle delavce. Za take ljudi bi bile priporočljive farme v najkrajšem času, ker po ognju je prepozno gasiti.

Farma se tudi ne more kar čez pričeti in napraviti dobičkanosno. To vse vzame časa, posebno tam, kjer je slabša zemlja. Isto velja tudi za živinsko. V Ameriki je to bolj sigurno in dobičkanosneje izvedljivo nego v Rusiji. V Ameriki imamo zato potrebne stroje in orodje doma. Imamo najboljše poljedelske stroje na svetu, dobre, brezplačne poljedelske šole. Ko bi Rusija bila pred nami, ne bi iz Amerike naročala za milijone raznih poljedelskih strojev. Često se lahko vidi v časopisih, koliko je Amerika poslala v Rusijo traktorjev ali pa drugih poljedelskih strojev. To pomeni, da smo daleč pred Rusijo. Imamo tudi strokovnjake, literaturo o farmarstvu.

V Rusiji je edina stvar, da imajo produktivno zemljo in ne industrije, kakor jo imamo v Ameriki, zato se pa Rusi največ bavijo s poljedelstvom in živinorejo.

Ker so se pa razmere pri nas vse predrugačile, se morajo tudi naše ideje in delovanja. V farmarsko podjetje nam ni treba založiti par sto tisoč dolarjev. Rečimo, da mi ne bomo kupili farme za luksus, pač pa, da se bomo od nje preživljali in zaposlili brezposelne. Za par sto tisoč lahko kupim 20 priličnih farm, na katerih se bi moglo pošteno preživljati 20 družin in poleg še veliko onemoglih ali pa drugih delavcev.

Seveda na farmi se lahko napravi manj ali pa več dela. Po farmah, kjer redijo po 10 ali 20 molznih krav, rabijo mnogo delavcev poleti, ko napravljajo krmo. Pri kokoših se rabijo delavci celo leto, kolikor se n. pr. redi perotnine. Dalje se ima lahko čebelarstvo, kar je tudi po nekaterih krajih dobičkanosno. Ker drugi ne garajo zastonj po ameriških farmah, upam, da ne bi trebalo federaciji.

Res je slabo in težko pričeti na farmi onemu, kateri nima svoje farme in nekaj prihrankov. Jaz upam, da ne bi federaciji bilo toliko težko dobiti denarja, kakor posamezniku. Saj se posojuje denar delavcev direktno kapitalistom—onim, ki izkoriščajo delavce in si iz njihnega kapitala kujejo denar in jim pri tem še sami delavci pomagajo z delom.

Kaj ne bi bil denar na varnem, ko bi bil naložen na farmo? Kaj ne bi s tem pomagali delavci sami sebi in svojim siromakom? Ne bi se bilo bati, da bo denar zgubil na banki ali pa na delnicah, ako bi bil naložen na zemljišče. Ravno v tem slučaju je tudi raznim organizacijam priporočljivo naložiti denar v take kraje, kjer se ne bi bilo bati nikakega propada.

Na farmo tudi nismo primorani vzeti takega gospodarja, ki bi na to delal, da bi farma šla v propast. Saj se lahko menja človeka vsaki dan, če se vidi, da ne dela prav in dobro. Trdo delo je pa tudi po premogovnikih in skoraj zastonj. Še trše delo je tudi po nekaterih drugih industrijah in tovarnah. Na farmah ni preveč trdo delo, posebno ne tam, kjer imajo primerno pripravo in da so delavci pikladni za vsako delo. Jaz poznam stare ljudi, ki niso več sposobni za nobeno delo v premogorovu, a na farmah bi bili za marsikatero delo.

Farme pa ni treba tam kupovati, kjer bi se videlo, da se nikakor ne more napredovati, da bi imela biti le zguba. Ne sme se kupiti farme, kakor sem že zadnjič rekel, predaleč od trga. Ker ni težko kupiti dobre farme blizo trga, naj se torej držimo teh pogojev. Seveni Illinois je res pripraven za čikaški okraj. Tam bi najbolj dobičkanosno uspevala reja perotnine, ker je blizu trga in med rojaki. Resnica je, da bi SNPJ res lahko že lastovala tako farmo, katera bi služila kot zavetišče. Poleg tega se bi pa na njej lahko vršili pikniki in druge zabave, tako da bi ostal ves denar v žepih članov. Tudi bi bil denar naložen na sigurnejšem mestu.

Saj ni treba, da bi se morala ravno deseta konvencija zato izreči in odglasovati. Saj imamo glasilo SNPJ, kjer se lahko vsak član izrazi, če je za stvar ali ne. Če bi jednota slučajno kupila tako farmo za zavetišče, bi to bilo nekaj izvanrednega. Lahko bi JBF še posebej imela po državah farme, ki naj bi se združile à jednotino farmo.

Pa na tak način ne bo, kakor kaže, nič, ker se tako malo zanimamo za stvar; samo čakamo boljših časov. Treba je enkrat tudi pričetka in kakega resnega pogovora. Posebno tukaj okrog Pittsburgha bi bilo dobro kaj takega, ker so društva ne daleč narazen. Tukaj je mislim največ društev SNPJ in članov razen Clevelanda.

Frank Lukancich.

Iz Monrovine

Monroe, Mich. — Tukaj so večinoma papirnice, ki obratujejo 3—4 dni na teden, plače so pa odtrgali za 20%, tako da je sedaj na uro od 30 do 39c. Dela se po nekaterih departmentih od 10 do 13 ur na šiht. Delo je nočno in dnevno in se menja vsaki teden. Podnevi se dela po 11 ur, ponoči pa po 13; človek je res še vedno pravi suženj.

Delavcev je tu dosti brez dela. Žage obratujejo vse razen dveh. Ena je od papirnice, druga pa je bila dogotovljena šele prošlo leto in je obratovala le par mesecev. Prenehala je 2. julija. Časopisi poročajo, da bo zopet zaobratovala v par tednih. Ako je kaj resnice na tem, bo dobilo okrog tisoč delavcev delo; v vseh departmentih te žage, pravijo, je prostora za dva do tri tisoč delavcev.

Odkar sem zapustil zapad pred tremi leti, sem postal pravi tovarniški suženj. Tam sem kopal srebro 8 ur za $5.25, tukaj pa moram garati 13 ur za $5.07. Taka je razlika. Na zapadu tudi ni bilo cerkva, tukaj je pa skoraj na vsakem vogalu. Ko bo zopet spomladno solnce posijalo, bo treba odriniti v Ameriko in bo zopet vse o. k. V rudnikih je res treba kopat kot bi hudiče podil, a je bolje kot tukaj.

Lansko leto so kapitalisti pokazali kako so močni, in to leto bodo tudi še. Obratno jim pa mi delavci kažemo, kako veliki bedaki smo in bomo, dokler se jim bomo pustili, da nas krtačijo in postopajo z nami slabše kot z mačkami. Je res najbolje, da še naprej capljamo po stari poti in gremo vsako soboto v "londro", v nedeljo pa poslušat duhovne, ki še vedno pripovedujejo, da se med in kislo mleko cedi pri svetemu Petru. Tudi ne pozabimo polniti z nikelni, dajmi in dolarji njih žaklje, in kadar bodo zopet polni, bodo pa zopet treščili po nas, kakor so lansko leto in še vedno treskajo. Mi lahko gledamo v zrak in čakamo, kdaj bo kaj prišlo iz zraka. Tudi se ne smemo organizirat, ker bi bilo treba asesment plačevati, rajši dajajmo za bunk.

Frank Kroll.

Od naše znanke

Breezy Hill, Kans.—Zopet se oglasim z namenom, da zadostim in ustrežem tistim, kateri se nekam muzajo, češ, da odkar sem postala samica oz. vdovica, sem tudi prenehala z dopisovanjem. Priznam, da so dopisi redki, sicer ne iz ošabnosti ali dobrote, ker prvo mi je sploh nepoznano, slednjega pa še zdaleka nisem deležna, kajti Hooverjeva prosperiteta me še ni dosegla, in kot izgleda me še tudi ne bo tako hitro. Da sem postala bolj tiha, se navaja temu vzrok, prvič izpremenba v družini. Težak in nepričakovan udarec, katerega sem se najmanj nadejala, me je silno potrl, malone popolnoma uničil. Življenje zame nima nobenega pomena več, dom brez pravega gospodarja, žena brez moža, otroci brez očeta, je kakor čreda brez pastirja.

Drugič kot večina čitateljev rajše čita kot piše, spada med te tudi moja malenkost. Resnica je, ako nikdo ne piše, ni čitanja. To pa prepustim drugim, katerim bolj gladko teče pero kot meni, ker nisem posečala višjih šol. Želeti je, ako nekateri prenehamo z dopisovanjem, naj poprimejo drugi, saj posebno iz Kansasa se malo sliši zadnje čase, izvzemši od bratov Šular. Včasih se je oglasil brat Frank Sikole, ali pred kratkem se je pa še on nenadoma preselil in odpotoval z družino v državo Colorado za delom; želeti je, da doseže boljšo eksistenco, kot mu je bila tu naklonjena zadnje čase, ker je vse piškavo in mrtvo ter na najboljšem koncu je zanič. Bila je cela družina član našega društva št. 65—on, njegova soproga, sinček in hčerka, seveda slednja dva v mladinskem oddelku. S tem je zopet društvo prizadeto za 4 člane.

Frank je bil delegat tega društva na deveti redni konvenciji SNPJ v Chicagu leta 1929. Želim družini Sikole mnogo udobnosti, kakor tudi, da se oglasa iz koloradskih višin v Prosveti. Spomin na nje, katerega so mi pustili pred odhodom, pa ohranim, namreč visoki in košati rožmarin, ki tako bujno raste in se mi še ni posušil, čeprav sem vdovica. Kadar ga ogledujem in zalivam, mislim nanje.

Omenila sem vzrok omejitve dopisovanja, sedaj naj navedem še tole. Parkrat sem se bila že skoraj namenila oglasiti se, ali človek čita toliko prerekanja, da ga kar glava začne boleti, in to za prazen nič in potrata prostora v listih, obenem se pa vedno naglaša, kako je dragocen prostor. To je resnica za nekatere, drugi pa potratijo kolone in kolone, včasih skoraj brez malega celo stran. Pa zopet sem si mislila, ako molčiš, vsem odgovoriš. Če pa ugovarjaš, pa lop po tebi ter padajo batine kot hruške z drevesa ob hudem neurju.

Minulo poletje smo tudi čitali oglas "ženitvena ponudba" od stoprocentnega ženina, kateri je iskal nevesto od 48 do 54 let staro, in sicer s $15,000 premoženja, kar pomeni, da mora nevesta ženina kupiti. Radovedna sem, da-li ga je katera kupila; pri tem sem si mislila: žena stara teh let in s tem premoženjem izhaja lahko brez drugega moža. To je prav tako kot mož, ki misli, da mora žena držati munšajn parlor, da se sama vzdržuje in še moža po vrhu živi.

Čitatelji in omenjeni ženin mi naj oproste ter naj ne mislijo, da se to mene tiče. Ne. Prvič, ker sem še premlada in še nimam 48 let, drugič pa tudi ne omenjenega imetja; in če bi ga sploh imela, bi ne pisala in se ponujala.

Žena teh let in s takim imetjem živi primerno sama, ako ni zapravljivka, tiste dneve, ki so ji še določeni. Saj ne bo sodnemu dnevu trobila, ker tega ne bo dočakala, ker je še silno daleč. Najboljši učenjaki sploh ne vedo, kdaj pride.

Zimo imamo prav milo do sedaj, in ako ne bo hujše, bo skoraj pomlad tu. Vsled tega je pa z delom slabše. Kar se tiče premogorovov, nekateri obratujejo od 2 do 3 dni v tednu, nekaj je pa popolnoma zaprtih. Zatorej je še precej ljudi brez dela in kot kaže, ga še ne bo mogoče dobiti. Sreča za tistega, kdor ga ima, akoprav z nizko plačo. Nekoliko bolje je nekaj kot nič. Koliko mladih ljudi se trudi za njim dan na dan, pa vse zaman, ker se še ne marajo ukloniti delodajalcem, ki imajo danes vso moč nad delavcem. Drugi so izgubili delo vsled tega, ker niso hoteli podpisati "yellow dog" listo, katero so vsilili baroni premoga v Kansasu.

Tako napredujemo zadnje čase—po rakovo. Te sladkosti občuti vsa moja družina že 10 mesecev skupaj in še ne vemo, kdaj jih bo konec. Vleče se kot morska kača z dneva v dan, iz meseca v mesec in gotovo prekorači leto. Vsake stvari je pa enkrat konec, tako bo tudi tega—vsaj tako upamo.

Frances Sinkovec.

V Ameriko

Elizabeth, N. J. — Kmalu bo 18 let, odkar sem v Ameriki. Spominjam se mnogokrat dogodka v Ljubljani, ko smo bili na poti v Ameriko. V Ljubljano nas je prišla večja skupina, v kateri je bil tudi star "Amerikanec". V gostilni sem pustila našo skupino in se šla poslovit od moje prijateljice. Ko pridem nazaj, so bili že odšli. Vzamem svoj kovček in grem na cesto iskat prijatelje. Kar skoči pred mene financar in zahteva 3 krone carine od kovčeka. Uprem se mu in nisem hotela plačati zahtevane vsote, nakar mi ga vzame in odnese v carinarnico.

Zatem sem našla našo skupino sopotnikov na nekem gostilniškem vrtu in jim povem, kaj e je zgodilo. Povedali so mi, da so vsi plačali po tri krone od kovčeka ter se mi smejali. Med njimi je bil tudi neki "Amerikanec", katerega vprašam, ali je tudi on plačal omenjeno carino. Ko mi pritrdi, mu rečem, ako bi bila jaz že trikrat v Ameriki, bi ne hotela plačati niti vinarja. In mi ga tudi ni bilo treba, ko sem šla drugo jutro na carinarnico po kovček.

Vožnja v Ameriko je bila prijetna. Z mojo prijateljico Matičkovo Lojzko iz Semiča, sva se vozili skupaj v kabini drugega razreda. Še tisto leto (1913) sem postala članica SNPJ pri društvu št. 107. Tudi se še vedno spominjam velikega piknika, ki ga je tedaj imelo to društvo, in sicer največ radi godbe, ki je igrala "pregrešne" komade ter zgražanja starikavih ljudi nad "pohujšljivim" plesom. Tega so se ljudje zdaj že privadili in le še kak religiozen moralist grmi proti plesalcem jazza.

A. Pasarich.

Vulkanske katastrofe na solncu

Na našem solncu se dogajajo strahovite vulkanske katastrofe. Žrela teh ognjenikov so tako široka, da bi v njih imelo prostora štirideset naših zemelj. Iz žrel se dvigajo celi stebri plinov, ki so visoki po več sto kilometrov.

Že pred tri tisoč leti si je navaden človek izkušal po svoje razlagati bistvo nebesnih teles. Te razlage so bile kajpak silno naivne, ali vendar originalne. Nazivanje, da je zemlja ravna ploskva, pokrita z velikansko kupolo modre barve, se je ohranila vse do zadnjih stoletij. Nad to modro kupolo, tako so ljudje mislili, je raj, ki se koplje v morju bleščeče svetlobe. Ta svetloba seže tudi do nas, kadar Bog ukaže svojim angelom, da odpro glavno odprtino na nebesni kupoli. Ponoči pa angeli zaprejo glavno odprtino in odpro brez števila manjših, tako da ponoči nimamo solnca, ampak samo zvezde.

Od tega naziranja pa do današnjega je velikanska razdalja. Božanski izvor nebesnih teles, zlasti solnca, vira svetlobe in toplote, je že davno zavržen, izpodrinilo ga pa je novo in moderno naziranje o postanju in razvoju življenja in smrti materije v vesoljstvu.

Dandanes ne dvomi nihče več, da je solnce kepa žareče gmote, sestavljene iz različnih prvin. Vse te prvine so v žarečem stanju, tekočem ali pa plinastem. Višina temperature še ni definitivno dognana. Medtem ko nekateri trdijo, da nima več ko 12,500 stopinj, mislijo zopet drugi, da presega 50,000 stopinj. Naj bo že tako ali tako, že prva številka je za temperaturo strašno velika.

Ali kako vsa druga topla telesa, se tudi solnce polagoma ohlaja. Med tem ohlajevanjem se prikazujejo tako imenovane pege, ki se periodično pojavljajo. Te pege pomalem rastejo in se večajo tako, da lahko dosežejo velikanske dimenzije. Nemec Schwabe je opazoval pege l. 1850. in dognal, da jim utegne biti premer do 211,400 km, a že štiri leta pozneje se je zvišala itak že fantastična številka na 460,000 km, kar bi se z drugo besedo reklo, da bi na tej pegi čisto lahko stalo štirideset tako velikih obel, kakršna je naša zemlja.

Pege na solncu so prav za prav velikanska vulkanska žrela iz katerih bruha strašna lava, obstoječa v glavnem iz žarečih plinov. Te erupcije na solncu, ki imajo kakšenkrat katastrofalen obseg, se zlasti lepo vidijo ob popolnem solnčnem mrku.

Davno že je dognano, da imajo solnčne pege silno velik vpliv na toplotne, atmosferske in meteorološke prilike na zemlji in da ta vpliv v večini slučajev ni blagodejen.

S pozornim opazovanjem peg so učenjaki dognali, da se tudi solnce prav tako kakor naša zemlja vrti okoli svoje osi. Ugotovili so tudi, da si solnčni polobli nista med seboj enaki, zaradi česar tudi čas, v katerem se solnce zavrti okoli svoje osi, ni stanoviten. Dognali so pa tudi dejstvo, da se solnce zaradi ohlajevanja krči. Ampak to krčenje je malenkostno; premer solnce se zmanjša vsako leto za 150 metrov. Če pomislimo, da znaša solnčni premer 1,391,000 km, vidimo, da se skrči vsako leto komaj za desetmilijonski del svoje dolžine. In to je toliko, kakor ko bi skrajšali tramvajsko progo od dolenjskega kolodvora do garnizijske bolnice za — četrt milimetra!

(Domači prijatelj.)

Zanimiv drobiž

Potne žleze ima človek razdeljene po vsem životu. Od živali se potita konj in govedo, zadnje manj; prašič se poti samo ob rilčevi plošči, koza, kunec, podgana, miš in pes se sploh ne potijo.

Rast mladih ljudi ni enaka; dečki rastejo najhitreje navadno okoli sedemnajstega leta, deklice pa že okoli petnajstega.

Največ nikotina ima avstrijska viržinka, in sicer do sedem odstotkov, torej več kot havana smodke.

Krvna telesca. V kubičnem milimetru normalne človeški krvi ima moški okoli 5 milijonov rdečih krvnih telesc, ženska okoli 4,500,000. Če računimo na odraslega človeka 5 do 6 litrov krvi, dobimo ogromno število 25 do 30 bilijonov rdečih krvnih telesc v tekoči krvi. Belih krvnih telesc je mnogo manj; v kubičnem milimetru zdrave krvi jih je okoli 8000.

Nevarnost metilalkohola. Metilalkohol ima v nasprotju z navadnim alkoholom prav poseben vpliv na staničje vidnih živcev. Včasih nastopi brez vseh drugih zastrupljevalnih zakonov pri uživanju žganja ali ruma, ki je z metilalkoholom ponarejejen, pod vplivom tega alkohola izredno hitro vnetje vidnih živcev, ki imajo za posledico oslepelost.

Bolnišnica posebne vrste. V bolnišnici Ancon v državi Panama (Srednja Amerika), ki razpolaga s 1200 do 1600 posteljami, so beli in črni v vsakem oziru ločeni drug od drugega. Bolniške sobe belih imajo napis "zlato", bolniške zobe črnih pa napis "srebro". Prav tako imajo ločene napise okenca v poštnih uradih itd. To pride od plač; bele uradnike i. dr. plačujejo v ameriški zlati valuti, črnce pa s panamskimi srebrnimi novci. Seveda je pa vse skupaj nekam čudno; bolezen je bolezen.

(Zdravje.)

Kakšen je bil in kako je živel pračlovek

V svetem pismu čitamo, da je šesti dan ustvaril Bog človeka." ...no je, da se pri današnjem ...nju vede ne moremo zadovo...i s to trditvijo, ko "tudi cer... uči," da sveto pismo "ne ...li" pri tem na "navadne dni," ...več na "razdobja več tisoč ..."

Geologija, to je veda o po...nku naše zemlje in njenih ...macij, nas uči, da je bilo tre...na sto milijonov let, preden ...dobila zemlja obliko, v kakr...jo vidimo danes.

Oglejmo si glavne dobe v raz...u zemlje, v katerih se pojav...jo na njej živa bitja! V prvi ...hi zemeljskega razvoja ne ...bimo še prav nikakega sledu ...ljenja. Šele v tako zvani pri...rni dobi trčimo na prve, naj...mitivnejše živali in rastline. ...koncu te dobe srečamo že ri...in plezalce, ki so se prav raz... v naslednji, sekundarni do... V tej drugi dobi se pojavijo ...je sauri, velikanske pošasti, ...so bile včasih do trideset me... v dolge in ki jih danes ob...dujemo po muzejih. Deloma ...ej, deloma šele v terciarni do... so se razvili ptiči in sesalci. ...terciarni dobi, v kateri so na...le tudi Alpe, se je pojavil, ka... uče geologi, tudi človek: to tisti pračlovek, od katerega ...ira vse današnje človeštvo. ...en izmed naslednikov prvega ...veka je tako imenovani "pi...canthropus erectus," to je ...konci hodeči človek, ki so ga ...li na otoku Javi in so ga dol... časa imeli za praočeta da...njega človeštva.

Več sledu o človeku dobimo v ...eni dobi, ki je bila posebno ...odna za razvoj nekaterih ži...skih vrst. Sredi ledene dobe ...živel po vsej Evropi tako ime...vani neanderthalski človek, ki neposredni prednik današnje... homo sapiens imenovanega ...veka. Stopnja njegove kultu...je bila že precej visoka. Od ...našnjega človeka pa se je ven... še precej razlikoval. Imel nizko čelo in veliko spodnjo ...just in tudi hodil ni čisto po...nci.

Živel je neanderthalski človek ...skupinah po 20 do 30 glav v ...ni Franciji, v Švici in najbr... tudi drugod, kjer je bilo pod...je dovolj ugodno, tudi v več... gručah.

Da se je neanderthalski človek ...uževal v večje skupine, je bil ...ok ta, da so živele takrat ve... živali, kakor praslon in bi..., ki se jim en sam človek s ...anjim primitivnim orožjem ni ...gel približati.

Kot lovec človek ledene dobe imel stalnega bivališča, temveč se je z živalmi vred selil. Skupine neanderthalskega človeka so stanovale večkrat tudi v votlinah. K takim bivališčem spada najbrž tudi Potočka zijalka na Olševi, kjer je profesor Brodar odkril mnoge kosti, ki po svoji obdelavi pričajo o prisotnosti človeka v ledeni dobi tudi v naših Alpah.

Človeka, ki se je prej hranil s koreninami in sadjem, je prisilil k lovu mraz v ledeni dobi, ko je potrebovalo njegovo telo maščobe. Meso so zauživali najprej sirovo. Šele pozneje, v tretji ledeni dobi, je človek odkril ogenj. V tem času si je tudi že pripravljal iz kamenja preprosto orožje. Morda je odkril tudi ogenj na ta način, da mu je pri obdelavi kamena skočila iskra v suho travo in jo vnela. Vsekakor je kmalu umel uporabljati ogenj sebi v prid.

Z odkritjem ognja si je pridobil človek ledene dobe novo hrano: ribe, ki jih prej sirovih ni mogel uživati. Ogenj je bil slednjič edino sredstvo, da se je varoval pred mrazom, kajti v ledeni dobi še ni poznal obleke.

Čim je človek začel uspešno uporabljati ogenj in izpopolnjeno oroje, ni več potreboval tako močnih čeljusti in zobovja. Glava je polagoma dobivala novo obliko; poleg šibkejših čeljusti in manjšega obsega žvečilnega mišičevja je dobil jezik več prostora in je postal prostor za možgane večji. Tako je postal govor popolnejši in duševne zmožnosti večje.

Vzporedno z miselnim razvojem so se večale tudi človekove umetniške zmožnosti. Zdi se, da je bil gon ponesmanja prvi vir umetniškega udejstvovanja. Ko je bival v votlini, ga je ta gon silil, da je dal predmetom svojih misli viden izraz. Glavni predmet njegovih misli so bile živali, ki so mu dajale hrano, tako na primer posebno velik bival, ki ga je ubil, ali pa tudi bivol, ki ga je ustvarila njegova domišljija. Gladke stene votline so ga naravnost vabile k upodabljanju takih predmetov. Zaradi natančnega poznavanja živali in njegove zvezanosti s prirodo je delal umetnik ledene dobe v realističnem maniri, ki jo še danes občudujemo in ki močno spominja na impresionizem.

Minila je ledena doba; živalstvo se je izpremenilo in tudi za človeka so nastopile nove razmere. Lovec ledene dobe je bil prisiljen, da je postal poljedelec, kar mu je omogočilo, da je ustvaril novo, višjo kulturo.—c.

(Domači prijatelj.)

ZA NAŠE FARMARJE

Imperial, Pa.

...?. L., Cleveland, Ohio: Ker i...m že par sličnih vprašanj, ...n kar v Prosveti skupno odgo...il. To je zelo dobra ideja, da ... se odločili na farmo. Glede ...ičkanosnosti perotninstva ...vi U. S. Agriculture Depart...nt, da je mogoče preživljati ...o družino, če človek goji 400 ...oši in da je zadosti dela za ...ga človeka. To je resnica, ako ...e delati vse pravilno, kakor ...reba. Kdor ima zadosti svo... moči v družini, se pa zamo...cela stvar malo drugače na...viti.

Dalje je tudi vprašanje, kako ... rejec napravljeno, posebno ...gojenje mladih piščancev, kar ...največje važnosti. Kdor ima, ...mo, gojenje napravljeno na ...o vodo, pa najsibo na elek...o, plin ali premog, kar je vse..., temu je delo mnogo olajša... Ako pa nima rejec take na...ve, tedaj je pa tudi delo znat... povečano in otežkočeno. Vsak ...c lahko računa na vsako o... 400 kokoši za rejo in goje..., če ima količkaj priprave za ...nje in rejo.

U. S. Agriculture Department ...vi, da se zamore od 400 dob... kokoši zaslužiti letno $1,200. ...pa, ker vem, da gotovo niste ...ni v reji in nimate skušenj, ...najte malo manj. Računajte ...užek po svojih zmožnostih ...napravi. Ker imate družino, ...o gojite malo več perotnine. ...tnino dobro preberite, da bo... gojili le povsem močne in ...ale živali, to je glavni pogoj.

Nikoli ne imejte kokoši čez 2 leti stare, ker se jih presili k nesenju, zato se izčrpajo in nam ne prinašajo zadosti dobička.

Nabavite si povsem zdrave živali. V prvi vrsti glejte, da bodete imeli dobre hleve, brez prepiha itd. Toplota že ni tako velike važnosti, sicer umetna. S toploto lahko rejec, kateri ni povsem vešč umetnega gretja hleva, napravi perotnini bolezen, posebno prehlajenje, iz katerega potem izvirajo še druge bolezni.

Gojite le ene vrste perotnino in čistokrvno. Posebno pazite tudi na čistočo, kar je zelo velike važnosti. Čitajte tudi angleške perotninske knjige in liste. Pazite tudi, da bo perotnina imela zadosti prostora za kretanje v hlevih in zunaj na prostom. Ne bojte se slabih delavskih razmer glede prodaje jajec. Delavec mora jesti vseeno, akoravno so slabe razmere. Ako bodo jajca cenejša, bodo postala tudi perotninska živila cenejši.

Z delom na zemlji res ni na farmi kakih posebnih dohodkov, posebno ne tam, kjer je slaba zemlja. Tudi je s takim delom veliko težkega dela posebno za onemogle. Pri perotnini je mnogo dela, pač pa ni težko. Tudi zajčjareja se je danes precej razširila po Združenih državah radi kož. Danes so zajčje kože dražje nego meso.

Meso je postalo drago, ker so rejci precej opustili rejo živine. Ravno vsled tega je mala živinoreja dobila boljši trg in ceno. Zajčjareja je tudi lahko delo in dobičkanosno.

To omenjam, ker ravno delavci lahko opravljajo to delo kot postransko in imajo včasih kôs sveže pečenke. Kokošjareja pa ne more nikdar propasti, ker to ni premog ali pa stroji. To je produkt, ki se ga vsaki dan rabi, saj tam in pri tistih družinah, kjer se ga producira. Ako človek živi na farmi in redi kure, je tudi gotovo, da si bo privoščil za svoje življenje svežih, cenejših in boljših produktov, da ne bo lačen.

To je moje mnenje o naseljevanju na farme.

Frank Lukancich.

RAZNE VESTI

Profesor kritizira izključitev

Chicago. — Izključitev bivšega sodnika Ben Lindseyja, ustanovitelja mladinskega sodišča v Denverju, iz odvetniške asociacije, je bila prestroga kazen, pravi profesor Kenneth G. Sears, član fakultete pravniškega oddelka na čikaški univerzi. Sears je to afero analiziral in napisal članek za "Illinois Law Review", v katerem pravi, da je bila izključitev posledica intrig ljudi, ki so se hoteli na ta način maščevati nad Lindseyjem.

Kaj se godi na Hrvaškem?

Chicago. — Hearstov "Chicago Herald and Examiner" je 22. januarja objavil brzojavko iz Budapešte, ki sporoča, da so izbruhnili nemiri na Hrvaškem. Za nemire so odgovorni hrvaški nacionalisti in na stotine je bilo aretiranih zadnje dni. Policija v Zagrebu je dobila odredbo, da polovi in zapre vse osumljene osebe. Vse vojaške posadke na Hrvaškem so pripravljene, da potlačijo vsak izbruh.

Za oprostitev Mooneyja

New York. — Svet newyorških strokovnih in delavskih unij je na svoji konferenci soglasno sprejel resolucijo, v kateri urgira governerja Californije Rolpha, naj izpusti Mooneyja iz zapora.

NAJSTAREJŠE MESTO NA SVETU

Po najnovejših raziskavah utegne biti najstarejše mesto na svetu mesto Cuzko (Kucko) v južnoameriški republiki Peru, kjer so odkrili sledove kulture, ki sega najmanj 13,000 let nazaj.

Mesto kaže v svojem načrtu ali tlorisu obliko "pume," (živali, ki je podobna leopardu), ko se pripravlja na skok. Puma je bila namreč znak moči tedanjih krajev "Inka." Od stare kulture Inkov nam seveda ni dosti drugega ohranjenega kakor stara zidovja in še od teh večinoma samo temelji.

To mesto pa ni bilo samo glavno mestu dežele Peru, ampak glavno mesto cele Južne Amerike. Vladarji, ki so stolovali v tem mestu, so vladali nad deželami Peru, Bolivija in Čile; njihova moč pa je segala tudi daleč v Argentinijo in Brazilijo. V mestu Cuzko se nahajajo razvaline najstarejših palač, svetišča pa so najmanj trikrat tako stara kakor najstarejša svetišča v Egiptu.

Danes pa izgleda to mesto tako, kakor kakšno srednjeveško špansko mesto.

SMEŠNICE

V menažeriji

"Ali se kamela tudi nauči kakih umetnij?"

Strežnik: "Gotovo. Če vržem prednjo kaj užitnega, se takoj pokloni kakor človek." (Vrže kameli osata.)

"Toda to stori pač zaradi krme . . ."

"In človek morda ne ravno tako?"

•

Dobra zdravnica

Mož: Kaj ti pa je dejala zdravnica?

Žena: Da sem zelo bleda in da moram biti previdna pri izbiri pomladnih oblek.

•

Po modernih paragrafih

— Kadar vidim tega lenuha, kako se valja po postelji, bi mu najraje prisolil zaušnico.

— Pogojno ali brezpogojno?

•

Nasigurnost

Glas z vrta: Pojdi sem!

Zakonski mož: Si klicala mene ali psa, draga ženica?

Konec slovanskega tiska v Italiji

Zadnji slovenski in hrvatski list ustavljen. — Trpljenje interniracev. — Jetniki izginjajo brez sledu

Zagreb, 5. jan. — Današnje "Novosti" javljajo: Veliko presenečenje in razburjenje je izzvalo med goriškimi fašisti službeno poročilo namestnika državnega odvetnika Cavaliora Gasparia v Gorici, ki govori o popolnem fiasku poitalijančevanja izključno slovenske pokrajine. Gaspari naglaša najprej, da se je nasprotno, zlasti v okrajih Ajdovščine, Kanala, Komna, Idrije, Bovca in Tolmina, še utrdila slovanska zavest prebivalstva. To poročilo bi se utegnilo smatrati kot novo obtožbo proti slovanskemu svečeništvu, ki je ostalo kot poslednja inteligenca Slovanov v Julijski Krajini. Doslej je pač v neki meri lateranski sporazum oviral fašistična oblastva pri preganjanju slovanske duhovščine. Nadalje ugotavlja poročilo, da je rodilo zelo slabe rezultate tudi poitalijančevanje imen. V nadaljnjem govori poročilo o drugojezičnem tisku in naglaša, da je goriški fašistični list "L'Isonzo" propadel, dočim so ostali neitalijanski listi protifašistični. Senzacijo pa je zbudil oni del poročila, ki govori o zadnjih ostankih slovanskega tiska. Poslednji jugoslovenski listi v Italiji so bili namreč "Slovenski Novi list", "Hrvatski istrski list" in mesečnik "Družina". Šele iz tega poročila so doznali uredniki kakor javnost sploh, da je izhajanje jugoslovenskih listov končnoveljavno prepovedano. Gaspari namreč trdi, da so bili listi ustavljeni pod pritiskom javnega mišljenja.

Z internacijskih otokov prihajajo poročila o vedno večjih grozotah. Na teh otokih so nastanjeni interniranci iz Julijske Krajine in drugih krajev Italije. Razpoloženje med interniranci je tako obupno, da so se pričeli kljub vsem grožnjam na razne načine upirati naredbam oblastev, zaradi česar je bilo na otoku Ponzi aretiranih okoli 200 konfinirancev, med njimi vsi Jugosloveni. Za nekaterimi interniranci je sploh izginila vsaka sled. Med onimi nesrečneži, ki so takorekoč brez sledu izginili, je tudi bivši urednik "Istrske Reči" Ivan Starc iz Trsta, ki je bil že dve leti konfiniran. Policijska oblastva so se trudila, da zatro gladovno stavko, ki je izbruhnila med interniranci, z najgrozovitejšo srednjeveško torturo.

Zaradi obupnega položaja so se tudi konfiniranci na Liparskih otokih uprli. Tudi tu je bilo aretiranih kakih 30 oseb. V kakih obupnih razmerah živijo ti izobčenci, kaže primer Slovenca Ivana Makuleta, bivšega uradnika iz Trsta, ki se mu je že pred letom dni na Ponzi zaradi neznosnih tortur omračil um. Policija ga je pa kljub temu pustila še celo leto med interniranci in so ga šele sedaj, ko so se pričeli že karabinjerji sami zgražati nad takim nečloveškim postopanjem, dali prepeljati iz Ponze v tržaško umobolnico.

RAZNO

Muzej za otroke

Iz Londona poročajo, da bodo v kratkem odprli v znamenitem zavodu za vzgojo otrok v Kensingtonu velik muzej za otroke, kakor so si ga zamislili najboljši angleški vzgojitelji. Ta muzej bo na zunaj podoben ogromni prodajalni igrač, kajti otroci mislijo z očmi in hočejo vse potipati. V muzeju bodo videli otroci velikanske nasipe ob Nilu seveda v malem, ampak pač takšne, kakršni so. Gledali bodo starogrška in starorimska svetišča, ravno tako pa tudi cele gozdove fabriških dimnikov v Angliji in dolge vrste železniških vozov na londonskih kolodvorih. Pouk v zemljepisju in zgodovini bo torej zelo zanimiv. Danes se bodo peljali ogledovat mogočne starorimske stavbe, jutri pa diamantno polje v Južni Afriki, pa vse skupaj ne bo veljalo kakor vožnjo s cestno železnico do Kensingtona. Razvoj mlina bodo otroci gledali na 5 velikih modelih: gledali bodo zamorko, kako drobi žito med dvema kamenoma, potem oslička, kako suče mlinsko kolo, potem holandski mlin na veter in staroangleški mlin na vodo, zadnji model pa bo predstavljal moderen parni mlin. Vse te lepe reči pa ne bodo pod steklom, ampak otroci bodo lahko vse prijemali, otipavali in vrteli, da bodo videli, kako stroji delujejo. Ali bodo ti otroci srečni?

Vljudni Angleži

Prihodnjo spomlad bodo v Angliji šteli ljudi in kakor je znano, mora pri ljudskem štetju vsak povedati tudi svojo starost. Povedati starosti pa je bilo zelo mučno za ženske, kajti ženska noče biti nikdar stara.

Ženskam pa vljudni in galantni Angleži nočejo delati težav in zato so sklenili, da vsaj tistim ženskam, ki stanujejo po hotelih in penzijonatih, ni treba povedati, koliko so stare.

Zlobni jeziki na Angleškem zategadelj trdijo, da bo na dan ljudskega štetja na Angleškem mnogo premalo hotelov.

Biseri v polarnih krajih

Sovjetska vlada obrača v najnovejšem času svojo posebno pozornost na marmansko obalo. Ob tej obali love namreč domačini že od zdavnaj biserne školjke, ki imajo krasne bisere. Ozemlje, kjer uspevajo biserne školjke visoko gori na severu, obsega nad 80 rek. Školjke so lovili tam gori že pred vojno, vendar pa so prekupci plačevali ljudem tako nizke cene za bisere, da niso imeli ribiči nič drugega dobička od lova kakor le golo življenje.

Pred vojno je znašala vrednost na tem ozemlju nalovljenih biserov okoli 40,000 zlatih rubljev na leto. Sedaj nalove biserov le še za približno 40,000 rubljev, a sovjetska vlada upa, da se bo dalo ribištvo na bisere še zelo dvigniti, kar bo tudi državni blagajni prineslo nove dohodke.

Vroči vrelci na Islandskem

Veliki islandski otok je zelo bogat na toplih vrelcih. Te vrelce so doslej izkoriščali le zasebni podjetniki, ki so si svoje parne stroje kurili z vročo vodo teh vrelcev. Sedaj pa je sklenil islandski deželni zastop, da bo vse vroče vrelce na Islandskem podržavil in vlada je že pokupila precej sveta, kjer izvira okoli 50 vročih vrelcev. Na tistem svetu so postavili veliko, moderno urejeno mlekarijo, ki jo goni vročina vrelcev. Ta poskus se je tako obnesel, da bodo zgradili še eno večjo mlekarno, potem veliko umetno cvetličarno in pa bolnico za bolnike na pljučih, povsod pa bo vse stroje gonila vročina vrelcev.

Slovenska Narodna Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904 — Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Tel. Rockford 4904

GLAVNI ODBOR S. N. P. J.

UPRAVNI ODSEK:

VINCENT CAINKAR, predsednik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FRED A. VIDER, gl. tajnik.........2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
BLAS NOVAK, tajnik bol. oddelka....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill
JOHN VOGRICH, gl. blagajnik.......2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill
FILIP GODINA, upravitelj glasila....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN MOLEK, urednik glasila.......2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ODBORNIKI

ANDREW VIDRICH, prvi podpredsednik, 669 Russell Ave., Johnstown, Pa.
DONALD J. LOTRICH, drugi podpreds., 1937 S. Trumbull Ave., Chicago, Ill.
JOHN J. ZAVERTNIK, gl. zdravnik.........3724 W. 26th St., Chicago, Ill.

GOSPODARSKI ODSEK:

FRANK ALESH, predsednik..........2124 S. Crawford Ave., Chicago, Ill
JOHN OLIP..........................3624 W. 27th St., Chicago, Ill.
JOSEPH SISKOVICH.................1006 E. 74th Street, Cleveland, Ohio

POROTNI ODSEK:

JOHN GORŠEK, predsednik..............414 W. Hay St., Springfield, Ill.
ANTON ŠULAR.................................Box 27, Arma, Kans.
JOHN TRČELJ.................................Box 257, Strabane, Pa.
FRANK PODBOJ...............................Box 61, Park Hill, Pa.
FRANCES ZAKOVŠEK..............1016 Adams St., No. Chicago, Ill.

OKROŽNI ZASTOPNIKI:

GEORGE SMREKAR, prvo okrožje.......127 Main Ave., W. Aliquippa, Pa.
JOHN LOKAR JR., drugo okrožje........695 E. 152nd St., Cleveland, Ohio
FRANK KLUN, tretje okrožje.....................Box 658, Chisholm, Minn.
JOSEPH BRATKOVICH, četrto okrožje..........R. R. 5, Pittsburg, Kans.
FRANK KLOPČIČ, peto okrožje.......................P. O. Dines, Wyo.

NADZORNI ODSEK:

FRANK ZAITZ, predsednik.................3630 W. 26th St., Chicago, Ill.
ALBERT HRAST...................1015 W. Pierce St., Milwaukee, Wis.
MICHAEL PLESHE..............510 Madison Ave., N. S., Pittsburgh, Pa.

POZOR!—Korespondenca z glavnimi odborniki, ki delajo v gl. uradu, se vrši takole: VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika, naj se naslove na predsedništvo. VSE DENARNE pošiljatve in stvari, ki se tičejo gl. upravnega odseka in jednote vobče naj se pošiljajo na gl. tajništvo. Vse zadeve, tikajoče se bolniške podpore, naj se pošiljajo na bol. tajništvo. Vse zadeve, v zvezi z blagajniškimi posli, naj se pošiljajo na blagajništvo. VSE PRITOŽBE glede poslovanja v gl. upravnem odboru naj se pošiljajo Frank Zaitz, predsedniku nadzornega odbora. VSI PRIZIVI na gl. porotni odsek se naj pošiljajo na John Goršek, predsednika porotnega odseka. VSI DOPISI in drugi spisi, naznanila, oglasi, naročnina in spisek vse, kar je v zvezi z glasilom jednote, naj se pošilja na "PROSVETO," 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

NOTE: Correspondence with the Supreme Office should be addressed as follows: Communications for the supreme president should be addressed to him. All remittances of money and business concerning lodges and members other than sick benefit should be addressed to the secretary's office. Matters of sick benefit should be addressed to the assistant secretary. Financial matters under the jurisdiction of the treasurer's office should be taken up with him. Complaints concerning the work of the executive board should be addressed to Frank Zaitz, chairman of the Board of Supervisors. Charges, complaints and appeals should be addressed to John Goršek, chairman, Judicial Committee. Articles for publication, announcements, advertisements, subscriptions and all other business pertaining to the official organ should be addressed to "PROSVETA."

Koliko telefonov je na svetu

Neki strokovni angleški list je izračunal, da je bilo do 31. dec. l. 1929. na naši zemlji okoli 34,-440,000 telefonskih aparatov, torej skoraj za 2 milijona aparatov več kakor ob koncu l. 1928. V Evropi se je dvignilo število telefonov za 8.4, v Severni Ameriki pa za 3.9 odstotkov. V Evropi bo po splošni cenitvi na koncu letošnjega leta vsaj 10 in pol milijonov več kakor ob koncu l. 1928. V 10 letih, t. j. od leta 1920, pa do danes je narastlo število telefonov v Ameriki od 14,355 na 22 in pol milijona aparatov. Razmeroma največ telefonov imajo v Zedinjenih državah, kjer pride na vsakih 100 ljudi že po 17 telefonov.

Zdravniki proti igračam

Male trobente iz cina in cinasti vojaki, s kakršnimi se igrajo otroci, zdravnikom niso posebno všeč. Na nekem zdravniškem kongresu v Parizu so sklenili, da bodo naprosili vlado, naj prepove take igrače. Na Francoskem imajo že postavo, ki prepoveduje uporabo siscev iz gumija in ravno tako naj bi bila postava proti škodljivim igračam. Trobent namreč ni mogoče nikdar temeljito osnažiti, umazanija pa otrokom škoduje.

Moji vtisi iz Julijske Benečije

(Piše **F. Čandek**, West Allis, Wis.)

V rojstni vasi

Iz Opatije sem se peljal v mojo rojstno vas na zasedenem ozemlju. Doma sem našel brata, ki je vojni invalid s prestreljeno desno roko, ki je popolnoma nerabna. Poškodovan je tudi na obrazu in nogi ter prejema borih 100 lir pokojnine na mesec, kar znaša v ameriškem denarju $5.75. In za pet dol. pokojnine naj živi človek, ki je nezmožen za delo in ki tudi nikdar več ne bo zmožen.

Trnovo in Ilirska Bistrica

Nekega dne sva šla z bratom v Trnovo in Ilirsko Bistrico, kjer so imeli vojni invalidi svoje zborovanje. Šlo je namreč za to, da bi dobili več pokojnine. Zborovali so v fašistovski dvorani. Bil je to bivši Sokolski dom. Brat mi je pravil, da morajo vsi vojni invalidi pripadati k fašistovskemu sindikatu, ako hočejo dobiti pokojnino, pa še jim predbacivajo, da Slovenci se so borili na strani Avstrije proti Italiji. Ker brata ni bilo precej dolgo z zborovanja, sem šel v dvorano. Pojasnil mi je, da ni nikoli dovolj asesmenta, da naj mu dam še šest lir za asesment. Asesment velik, zaničevanje veliko, pokojnina pa majhna, da niti najskromnejšemu ni s tem mogoče živeti.

V Ilirski Bistrici in Trnovem se je pa totalno spremenilo. Vlada je zgradila nekaj palač, kaj jih bo rabila pa nisem mogel izvedeti od Trnovcev in Bistričanov. — Ako ne bi pogostoma srečaval slovenskih kmetov, ne bi verjel, da se nahajam v Bistrici ali v Trnovem, ker je tam toliko vojakov in financarjev, da se človek nehote vpraša, čemu vsa ta oborožena sila, ki jo človek vidi in srečuje!? (Pod Avstrijo je bilo le par orožnikov.) In za vse to mora naš živelj plačevati!

Bistrico in Trnovo so Italijani že dvakrat prekrstili. Prvo ime so jima dali Terranova di Bisterza. Toda to se jim menda ni zdelo dovolj italijansko, pa so ju prekrstili v Villa del Novosa. Koliko časa bo ostalo pri tem imenu, je seveda težko reči, ker imajo več ko dovolj krstnih botrov. Tako delajo povsod. Isto velja za ulice na zasedenem ozemlju. Povsod pa imajo ulico z imenom Via Benito Mussolini, ulice z datumi "zmag", o prihodu v Trst, itd.

V rojstni vasi, ki je oddaljena par ur od Trnova in Bistrice, sem s kmeti mnogo občeval. Niso se mogli dovolj potožiti čez tiransko vlado. Mnogo so imeli povedati iz vojnih časov, v kakšnem groznem strahu in trpljenju so živeli, toda veliko več pa so imeli povedati o sedanji vladi, ker morajo plačevati grozno visoke davke, zraven pa še doklade.

Kadar kmetje vprašajo, čemu toliko doklade, jim uradniki ne znajo pojasniti, dasi je toliko teh uradnikov, kot nikjer na svetu. Uradniki, razen par izjem, ne znajo slovenski, kmet pa ne italijanski. Zato pa ne ve, zakaj plačuje. Plačati pa mora, in sicer na 18. vsak drugi mesec, torej šestkrat na leto. Imaš nimaš, se ne vpraša, plačaj in molči. Ravno takrat je prišlo od finančnega ravnateljstva, da odslej naprej bodo morali plačati po 800 lir od vsakega dneva, kadar bodo kuhali žganje. Do takrat je bilo 500 lir. Poleg tega bo moral imeti ozidan kotliček in celo leto plačevati davek od njega. Kdor se temu ne pokori, pride ob kotliček. V tem so si bili kmetje enakega mišljenja, da bodo raje pustili kotliček, kot da bi plačevali toliko davka. S to odredbo bodo kmetje v tistih krajih močno prizadeti, ker se največ zanašajo na pridelek sadja, posebno na češplje, ki se najbolj uporabljajo za kuho žganja.

Špijonaža v Italiji

Nikjer na svetu ni tako razširjena špijonaža kot v Italiji. Kakor hitro je kdo na sumu, ali če je zatožen, takoj pošljejo špijona, da ga nadzoruje povsod, na delu, na domu in na poti. Tako se je pripetilo tudi Ivanu Marcu, pri katerem sem bil svoj čas na hrani in stanovanju v Trstu. Bil je po neki pravljici zatožen, da je Slovenec in nevaren državi, da ima sina odvetnika v Ljubljani. Poslali so špijona, da ga je spremljal na vseh njegovih pótih. Rojak Marc se dobro zaveda, v kakšnem položaju se sedaj nahajajo Slovenci in se ne vtika v politiko, dasi je bil prejšnja leta zelo aktiven pri mnogih organizacijah. Ko ga je špijon nadziral dva meseca, in ves ta čas ni ničesar našel, kar bi ga spravilo na črno listo, so špijonaštvo pri njem opustili in mu povedali, da je bil dva meseca pod fašističnim nadzorstvom. Izključeno po ni, da se špijonaža nad njim nadaljuje, ker fašističnim hinavcem se ne more verjeti. Marc jih pozna in jih pusti na miru. Kajti drugače bi se mu slabo godilo in znašel bi se na otoku Lapari kot mnogi drugi.

(Dalje prihodnjič.)

Tone Čufar:

LJUBEZENSKA PISMA DELAVCA IN DELAVKE

Drug drugemu dajemo korajžo. Bodrimo se kot za stavo. Kdor le preveč omahuje in obupuje, je zaznamovan s plašljivcem in se takoj pozdravi. Ne mara zajčje sramote in raje potrpi. Sploh je pa z nami tako, da do resnega tarnanja niti ne pride. V šaljivi obliki si povemo, kar je kruto in krvaveče. Ker smo sami na glavo postavljeni, pa še mi vse po dvakrat obrnemo. Karkoli kje na svetu obstoji, je nam samo predmet svojevrstnega razvedrila. Naš lastni jad nam nudi stotine duhovitih domislic. Z njimi ga preganjamo, seveda, povsem pregnati ga pa le ne moremo. Ker smo prav pestra, iz raznih vetrov znešena skupina, nam tudi ne zmanjka snovi za pogovore. To se je že napovedalo prigod, resničnih in izmišljenih. Katerikrat kar zastrmim, ko iz preprostih možgan privro nedosežne duhovitosti. Tako enostavnih in izbrušenih primer ne dobiš v nobeni knjigi. Kar zapisoval bi jih. Življenje jih skuje, a naša baraka izvabi ter shrani.

Docela jasno je, da tudi različnih prizorov ne manjka. Kaka šala pride na vrsto, kak prepir se vname in tudi tepež, največkrat samo v zabavo vprizorjen, se primeri. Sploh dajemo znamenja z večnim nemirom, ki ga trenutje miru le malokdaj prepodi iz barake. Navadno se to zgodi v poznih urah. Kadar pa vendarle zavlada mir v baraki, se pa zunanji vrišč zakaja v naše stene.

Tudi zdaj je tako, Majda predraga.

Tovariši so že zdavnaj pospali, le jaz še bdim. Po malem na ogenj nadevljem, da ne zmrzne, in pišem Ti. Sveča mi sveti pri pisanju, a tudi zunaj ni temno. Jasno noč imamo, jasno in mrzlo. Škripajočo noč. Pa tudi nemirno. Oster zimski piš ustvarja vrtince in pogosto tako zatuli, da bi moral v dušo zazebsti. Pa ne zazebe, vsaj mene ne.

Tebi pišem, zato me ne mrazi, temveč ogreva. Najino srečanje z vsakim dnem pridobiva na vrednosti. Nekje je vendarle nekdo, ki čuti z menoj in mi posveča svoje misli. V tem je pa toliko bogastva, da ga ne bom nikoli precenil. A sem vzlic vsemu tako grd, da nesramno grešim napram Tebi, ki me radostiš in osrečuješ. Za svoje sedanjo malomarnost sploh ne morem navesti poštenega opravičila. Že pred dnevi bi Ti lahko pisal. Saj lenarim tod okoli, a k pisanju se le nisem pripravil.

Ko so mi Tvoje pismo dostavili, sem se vlegel na svojo slamnjačo in ga prebiral. Do potankosti sem prehodil tisto najino pot in tudi vsa druga pota. Hvaležen sem Ti, da si mi tako živo pričarala prvi sprehod najine mlade ljubezni. Povsem pozabil sem, da nimam dela, da zima kraljuje, da sva radi svidenja udarjena. Z vsem bistvom sem se vdajal spominom in z njimi preležal ure in ure. Docela nem sem postal za dogajanja okoli mene, za početja barakarjev. Vso najino pomlad sem si priklical nazaj. Ena sama je bila, vendar prepolna najine sreče. Težko mi je, ko jo omenjam. Med njo in sedanje dni je življenje vrglo svojo črno senco. Kolika razlika med tedanjim in današnjim! Razlika, ki stresa. Toliko sanj se je razbilo. In pogledi na svet so vsi drugi. Le pogled na Tebe je v svojem jedru enak. Ves pomladanski, ves tak, kakršen je bil od svojega početka. Baš to pa ustvarja pomlad večno. Majda mi ostane Majda. Kar je zame v tem imenu zapisanega, zbriše le smrt.

A ni zgolj pomlad, ki zasluži pozornost. Tudi zimo imava, ki nama je nudila mnogo, mnogo sreče. Dve zimi sem si od vseh zapomnil. Prva je lepa, ker jo še Ti blagoslavljaš, druga pa kliče same strašeče misli. Med obema pa leži moj nesrečni beg, moja usodna krivda. Ko sem se ob drugi prve spominjal, je kar peklo varcu. Da bi mi bilo dano doživeti vsaj še en sam večer ob Tebi, sem si mislil.

Prvo zimo jih sicer ni bilo v naveličanem izobilju, ker je vedno vsega premalo, toda, kar sva jih prebila v zatišju borne izbe, so s pomladanskimi potmi in vsem drugim vred nepozabni. Zelo pogosto sem se domislil najinih zimskih večerov. Že sami pogovori so dragocenost. Še veš, kako sva se tudi o smrti menila? Z otroško preprostostjo sva neki večer ugibala, kdo od naju bo prvi umrl in kako mu bo drugi sklenil roke. Ta pogovor je izpričeval, da sva sploh nerazdružljiva. Iz trdne vere v najino ljubezen se je izlil. Drugače bi ga ne bilo. Le iz prepričanja, da sva drug drugemu do smrti namenjena, je nastal.

Čeprav je bil le mimobežen in pomenja med drugimi zgolj utrinek, saj sva govorila o tisočerih stvareh in se ob drugih še bolj zbližala, sem vendar nanj najpogosteje mislil. Posebno ob letu dni, ko je že kazalo, da me snežni metež oropa življenja. Daleč od Tebe sem se moral boriti z mrzlo vihro, ji z blaznim naporom kljubovati ter poleg svojih nesreč še ugibati o Tvoji usodi. Stresa me, ko se domislim tiste zime. Nikomur je ne privoščim. Saj ni za človeka. Ne vem, kaj je mene krepilo, da sem vendarle zmagal in ostal živ. Smrt me je že božala po licu, mi že šepetala vabljive besede in trgala iz rok orožje odpornosti. Ves zlomljen, pripravljen za poslednjo neizbežnost, sem doživljal najin pogovor in bridko spoznaval žaloigro življenja. Eno samo leto je ležalo vmes, toda najina pota so bila že tako daleč narazen, da niti o enem samem koraku nisva več vedela, kaj šele za vse drugo.

Silna je bila moja želja po Tvoji bližini. Tako silna, kakor je predsmrtno koprnenje po ljubih bitjih. Tako žarko vroča, kakor je bila zima hudo mrzla. Tako krvavo resnična, kakor je bilo resnično dejstvo, da Tebe ni in da Te ne bo. Brez trohice upanja sem hrepenel, si brez vsakih nad vzbujal zadnja poželjenja. In brezupne želje so najtežje, največ muk prinašajo človeku.

(Dalje prihodnjič.)

Guy de Maupassant:

BARILEC

Stari Chicot, gostilničar v Eprevilleu, neugnan, trebušen in rdeč veseljak pri štiridesetih letih, ki je bil videti zelo zloben, je ustavil koleselj pred hišo stare Magloire.

Konja je privezal za kolec pri plotu in stopil na dvorišče. Njegovo posestvo se je namreč dotikalo starkine zemlje, po kateri se je krčmar že dolgo željno oziral. — Najmanj dvajsetkrat jo je že hotel kupiti, toda stara Magloire se je trdovratno upirala.

“Tu sem se rodila, tu bom umrla!” je govorila.

Starka je pred vrati lupila krompir. Imela je že dva in sedemdeset let, bila je vsa zgrbljena, suha in upognjena, toda neutrudljiva kot dvajsetletno dekle. Chicot jo prijazno potreplje po rami in sede na stolec poleg nje.

“No, mati, kako kaj živite? Zdravi ste?”

“Že gre, hvala Bogu. In vi, boter Prosper?”

“No, da, no, da, sem pa tja me kaj prime, sicer pa ni take sile!”

“Tako, tako. Dobro!”

Potem je molčala. Chicot jo je gledal, kako je končavala svoje delo. S sključenimi obvezanimi prsti, ki so bili okoreli ko noge morskega raka, je kakor s kleščami pobirala sivkaste gomolje iz košarička in jih naglo obračala v roki, da so se dolgi olupki vili izpod ostrine starega noža, ki ga je držala v drugi roki. Ko je bil krompir ves rumen, ga je vrgla v vedro z vodo. Od nekod so druga za drugo prikoracale tri pogumne kokoši prav do njenega krila in pobirale otrebke ter nato s plenom v kljunu kar se je dalo urno zbežale.

Chicot je bil ko na trnju, plašno se je oziral okoli sebe kot bi imel nekaj na jeziku, pa mu ne gre iz ust. Končno se je odločil:

“Mati Magloire, povejte vendar . . .”

“No, kaj pa, s čim vam morem postreči?”

“Radi posestva namreč, ali mi ga res še vedno nočete prodati?”

“Teda pa ne! Kar pustite ga iz misli! Kar sem rekla, sem rekla! Ni vredno dalje govoriti o tem!”

“Ampak, mislim, da sem pogodil, kako bi se poravnala, da bi bila oba zadovoljna s kupčijo.”

“Kako?”

“Lejte! Vi mi sicer prodate posestvo in hišo, a vendar vse še nadalje obdržite! Ali vam ne bi bilo tako po volji? Boste videli, da imam prav.”

Starka je prenehala lupiti in izpod sršečih obrvi ostro pogledala krčmarja, ki nadaljuje:

“Bom povedal, kako mislim: vsak mesec vam na svojem kolesju sem prinesem trideset srebrnih novcev po sto sousov. Drugače pa se ne bo nič spremenilo, da vam rečem, prav nič. Vi ostanete na svojem in se vam ne bo treba nič brigati zame in nič mi ne boste dolžni. Ne boste imeli drugega dela kot od mene sprejemati denar. Ali ste sedaj zadovoljni?”

Pogledal jo je z veselim obrazom in se ji dobrohotno nasmehnil.

Starka ga je nezaupno motrila, da bi prepoznala, kje jo hoče ujeti. Nato je vprašala:

“Jaz bi že bila zadovoljna; ali vi, kaj ostanete potem brez kmetije?”

“S tem si nikar ne belite glave!” odgovori gostilničar. Vi ostanete v hiši, na svojem, dokler vam bo dal ljubi Bog živeti. Meni daste samo kratko potrdilo kakega notarja, da za vami vse pripade meni. Otrok tako in tako nimate, nečaki vam pa tudi niso preveč na srcu. Ali vam je všeč tako? Vse svoje imetje obdržite, dokler boste živeli, in jaz vam bom dajal vsak mesec trideset srebrnikov po sto sousov. Vse je le vam v dobro!”

Starka je bila presenečena. Gostilničar jo je prijel na pravem mestu. Začne preudarjati in odgovori:

“Saj ne rečem, da je ne bi prodala. Samo nekoliko bi rada premislila vso stvar. Pridite tja drugi teden, se bova še potem natančneje pomenila. Takrat vam bom že lahko odgovorila, kako mislim.”

Stari Chicot je odšel zadovoljen kakor kralj, kj si je osvojil kako državo.

Magloire pa je ostala zamišljena. Ponoči ni mogla spati. Štiri dni je omahovala sem in tja. Slutila je pač, da ji vse to najbrž ne bo prineslo nič dobrega, ali še močnejša je bila misel na trideset lepih in zvenečih srebrnikov, ki se bodo mesec za mesecem stekali v njeno denarnico brez vsakega truda kot bi padli iz neba. Zmagal je pohlep.

Odšla je k notarju in mu povedala vso zadevo. Notar ji je svetoval, naj sprejme Chicotijevo ponudbo. Le namesto trideset srebrnikov po sto sousov naj zahteva petdeset, ker če precenimo njeno posest, je vredna najmanj 60,000 frankov.

“Če živite še petnajst let,” je govoril notar”, vam tudi tako še vedno ne bo izplačal več kot 45,000 frankov.”

Starka je kar zadrgetala ob misli na petdeset srebrnikov po sto sousov, ki bi jih dobivala vsak mesec; toda še zmerom se je obotavljala, češ lahko pride še tisoč stvari in zahrbtnih namer, na katere človek niti ne pomisli, in do noči je izpraševala in izpraševala, ker se ni mogla odločiti, da bi šla. Slednjič je vendar velela notarju, naj naredi “pisme”, in ko je prišla domov, se ji je motalilo v glavi kot bi bila popila štiri vrče prvega mošta.

Chicot je prišel, da bi izvedel, kako se je odločila. Starka pa se je dala dolgo prositi in zatrjevala, da ne mara prodajati, v resnici pa se je bala, da ne bo hotel dati petdeset srebrnikov po sto sousov. Ko ji pa le ni dal miru, je naposled povedala, koliko zahteva.

Gostilničar je razočaran poskočil in se zaklel, da toliko nikakor ne da.

Da bi ga pregovorila, začne starka pripovedovati, da vendar ne more več dolgo živeti.

“Kaj, saj tako in takone bom živela več ko pet ali šest let. Čujte, sedem križev imam že in ni dosti upanja za prihodnost. Zadnjo noč sem mislila, da bom proč! Tako mi je prišlo slabo, da sem se komaj privlekla do postelje.”

Chicot pa se ni dal ugnati.

“Bežite, bežite, stara grča, saj ste še trdni ko cerkven stolp. Najmanj deset let boste še dočakali in prej boste vi mene zakopali ko jaz vas!”

Nato sta se še cel dan pogajala. Starka pa nikakor ni hotela popustiti, zato je moral krčmar nazadnje le pristati na petdeset srebrnikov.

Drugi dan sta podpisala listino. In stara Magloire je zahtevala deset srebrnikov napitnine . . .

Minila so tri leta. Starki je teklo življenje prav lepo. Ni ji bilo videti, da bi se postarala ni za en dan, Chicotju pa so šli lasje pokonci. Sam zase je mislil, da ji že pol stoletja plačuje, da ga je pošteno prevarala in opeharila in da ga bo to spravilo na boben. Včasih je je tudi obiskal kakor hodimo v juliju po polju in ogledujemo, če je žito že zrelo za srp. Ona pa se mu je le porogljivo smehljala. Videti je bilo, da se ji kar dobro zdi, ko ga je tako speljala na led; krčmar se je hitro spravil na svoj koleselj in mrmral:

“Salamensko strašilo babje, ali te še ne bo zlodej vzel?”

Ni vedel, kaj naj počne. Najrajši bi jo bil pri priči zadavil. Strašno jo je sovražil kakor more samo prevaran kmet.

Premišljeval je ,kako bi se je znebil.

Nekega dne jo je zopet obiskal. Mencal si je roke kot prvikrat, ko je poskusil kupiti posestvo.

Ko sta se že nekoliko pogovorila, ji de:

“Slišite, mati, zakaj vas pa ni nikdar k nam na kosilo, kadar pridete v Epreville? Ljudje že nekaj blebetajo, češ, da se nič kaj lepo ne gledava. To me zelo žalosti. Saj veste, da vam pri meni ne bo treba nič plačevati. Eno kosilo gor ali dol! Zelo me bo veselilo, če pridete, kadarkoli vam srce poželi, ni vas treba biti prav nič sram!”

Stari Magloirei ni bilo treba dvakrat reči. In ko se je čez dva dni peljala na dvokolesnem vozičku na trg — konja je gnal hlapec Celestin — je dela konja kar v Chicotjev hlev in naročila obljubljeno kosilo.

Zaripel gostilničar jo je pogostil kot kakšno gospo; najprej ji je postregel s pečenim piščancem nato ji je prinesel krvavice in mesenice, zatem kos krače in slanine z zeljem. Starka pa je vsako jed komaj pokusila, ker je že od mlada zelo malo jedla; lonček juhe in košček namazanega kruha je bila njena navadna hrana.

Chicot ji je razočaran ponujal in ponujal. Piti ni hotela čisto nič. Še kave ni marala.

Pa jo vpraša krčmar:

“Mogoče bi pa kozarček žganice? A?”

“Oj, to pa to! Tega se pa ne bi branila.”

Chicot zakliče na ves glas, da je zagrmelo po hiši:

“Rozalka prinesi bolje, ono, ki ima zlat vratiček!”

Služkinja pride z dolgo steklenico, na kateri je bil nalepljen papirnat list vinske trte.

Krčmar nalije dva kozarčka.

“Le pokusite, mati, to je najboljša žganica!”

Starica je nagnila kozarček in počasi srkala sladko pijačo, da ne bi prehitro minil prijeten občutek. Kozarček je izpraznila do zadnje kapljice in mlasknila z jezikom:

“Aha! Ta pa ni prenapačna!”

Preden je izgovorila, ji je Chicot že drugič napolnil kozarček. Hotela mu je braniti, a je bilo že prepozno in tudi tega je izpraznila počasi kakor prvega.

Hotel ji je naliti še tretjega, a ni pustila. On pa jo je nagovarjal:

“Poglejte, taka je ko mleko; jaz jih iztresem deset, dvanajst, pa jih niti ne čutim. Kar sama se razleze ko sladkor. Po tej vas ne bo bolela ne glava ne trebuh, saj takorekoč že na jeziku shlapi. Ni je bolj zdrave pijače!”

Žganica se ji je videla dobra in se je udala, izpila je pa samo pol kozarčka.

Tedaj Chicot velikodušno vzklikne:

“Glejte, mati, ko vam je tako povšeči, vam je bom pa dal barilec s seboj, samo kot dokaz najinega prijateljstva.”

Starka se ni branila in je odšla že nekoliko omotena.

Drugi dan se prijelje krčmar na dvorišče stare Magloire in potegne z voza majhen sodček z železnimi obroči. Da ji pokusiti iz sodčka, da bo videla, da je pijača res ona najboljša, kakor sta jo pila prejšnji dan. Popila sta vsak tri kozarčke. Pri odhodu je krčmar naročal:

“Potem pa, saj veste, ko vam je bo primanjkalo, kar pridite, brez skrbi! Pri nas je je dosti. Saj nismo taki, da bi gledali za vsako kapljico. Čim prej to potrošite, tem bolj bom zadovoljen.”

Vsedel se je na voz in se odpeljal domov.

Čez štiri dni je zopet prišel. Starka je bila ravno pred vrati in si podrezavala kruh v juho.

Krčmar stopi k njej, ji vošči dober dan in ji govori prav pod nos, da bi zaduhal njeno sapo. Ujel je vonj po alkoholu. Kar pogrelo ga je od veselja. Pa pravi starki:

“Ali mi daste požirek ‘špage’?”

In sta trčila dvakrat ali trikrat.

Kmalu se je raznesel glas, da se stara Magiorie večkrat opije. Zdaj so jo pobrali v kuhinji, zdaj na dvorišču, zdaj na potu kje v bližini in jo nosili domov kot bi bila mrtva.

Chicot je ni več obiskoval, in če mu jo je kdo kaj omenil, je žalostno zamrmral:

“Ali ni žalostno, tako stara ženska, pa se uda pijači! Vidite, če se star človek nauči piti, zanj ni rešitve. Boste videli, da se to ne bo srečno končalo!”

Res se ni srečno končalo. Naslednjo zimo okoli božiča je starka pijana obležala v snegu in našli so jo mrtvo.

Krčmar Chicot pa je dobil hišo in posestvo in priznal:

“Če ne bi bila začela babnica tako piti, bi najmanj še deset let rogovilila po svetu!”

(Iz francoščine: J. Zdolanji.)

POZOR ROJAKI!

Slovenci in Slovenke, sporočam vam, da sprejemam v popravilo vseh vrst čevlje. Prinesite jih v Janšarjevo prodajalno ali pa v Slovenski Dom k John [illegible]. Delo jamčeno. Zmerne cene. Še Vam uljudno priporočam za naklonjenost: Frank Mooney, Girard, Ohio.

NA PRODAJ JE

50x125 čevljev velika lota na No. Riverside; ugodna cena za gotov denar vse ponudbe se bo upoštevalo. Oglasite se na 2423 So. Grove Ave., Berwyn, Ill.

(Adv.)

NAROČITE SI DNEVNIK “PROSVETA”

Cenjeni brat (sestra) S. N. P. Jednote!

[illegible]

Za Zedinj. države in Kanado	$6.00	Za Cicero in Chicago je	$7.50
1 tednik in	4.80	1 tednik in	[illegible]
2 tednika in	3.60	2 tednika in	[illegible]
3 tednike in	2.40	3 tednike in	[illegible]

[illegible]

Prosveta, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za Prosveto vsoto $ ____

Ime ____ Čl. društva št. ____

Naslov ____

Mesto ____ Država ____

Nov naročnik ____ Star naročnik ____

Ustavite tednik in ga priključite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

Ime ____ Čl. društva št. ____

Ime ____ Čl. društva št. ____

PRAVI PRIJATELJ

V SLABIH ČASIH JE HRANILNA VLOGA V VARNI BANKI

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 BLUE ISLAND AVE. CHICAGO, ILL.

Tiskarna S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerne, unijsko delo prve vrste.

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue

CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA